

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT - DORDTSE DINSDAG D.D. 3 SEPTEMBER 2024

Vergaderzaal 1

2. Vragenhalfuur

Voorzitter: De heer Schalken-den Hartog
Raadsgriffier: Mevrouw Wepster
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:
Dhr. Katif (Beter Voor Dordt)
Dhr. Kuhlmann (VVD)
Dhr. Stolk (VSP)

Portefeuillehouders: wethouder R. van der Linden

De voorzitter: Beste mensen, goedenavond. Het is zeven uur. Ik wil graag starten. Als iedereen gaat zitten. Welkom allemaal bij het eerste vragenhalfuurtje na het zomerreces. We hebben twee vragen. En ik ga gelijk naar de eerste vraag. En die is van de heer Katif van Beter voor Dordt. Mijnheer Katif, kunt u uw vraag kort toelichten?

De heer Katif: Dat zal doen, voorzitter. In de Nieuwe Dordtse Biesbosch werkt Staatsbosbeheer aan plannen om de natuur verder te versterken, door het creëren van een nat ecologische natuurverbinding. Maandag 22 augustus jongstleden begon Aannemersbedrijf Van Kessel met het benodigde grondwerk. Maar al na twee dagen moesten de werkzaamheden worden stilgelegd. De oorzaak hiervan was zorgen van de omwonenden over mogelijke schade aan hun woningen door het zware vrachtverkeer dat voor het project wordt ingezet. Naar aanleiding hiervan, voorzitter, heeft Beter voor Dordt de volgende vragen. Hoe beoordeelt het college deze gang van zaken? Waarom is vooraf geen onderzoek gedaan naar risico's voor schade bij bewoners? Waarom is deze route gekozen, ondanks de aanwezigheid van kwetsbare monumentale huizen? Is er een alternatieve route overwogen? Voorzitter, een laatste vraag. Wat gaat het college doen om de zorgen van omwonenden over mogelijke schade aan hun woningen weg te nemen? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor de toelichting. En voor het antwoord ga ik naar de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden: Dank, voorzitter. Dank voor de vraag. Inderdaad, er is na twee dagen werken al een stopje gezet op het transport en niet op de werkzaamheden zelf. Aan het gebied zelf is gewoon doorgewerkt. Maar de grondverzettransporten zijn even stilgelegd. Dit is allereerst een zaak van Staatsbosbeheer, want die is de opdrachtgever. En de aannemer heeft natuurlijk het werk aangenomen. En wij als gemeente zijn betrokken geweest bij de voorbereidingen vanuit bereikbaarheid. Hoe kun je het beste rijden? Want het is natuurlijk een kwetsbaar gebied. Er zitten niet heel veel wegen. En de wegen die er zijn, gaan over dijken waar je niet al te veel als last overheen mag doen of door het poldergebied zelf. En daar geldt hetzelfde voor eigenlijk.

Er is goed gekeken hoe dat moet, hoe ze moesten rijden. Er zijn ook verschillende opties in overwogen. Uiteindelijk is er een weg gekozen die goed gebruikt is. Maar er zijn inderdaad klachten geweest van omwonenden. En daarmee heeft de opdrachtgever ook gezegd, we leggen het werk even stil. Wat er inmiddels is gebeurd, dat ligt bij Staatsbosbeheer, er is actief overleg tussen Staatsbosbeheer en omwonenden, maar ook met onze afdeling bereikbaarheid over hoe we dit verder kunnen doen. En inmiddels, even kijken de laatste stand van zaken, we kijken hoe dit verder moet. En we hebben ook overleg met een aantal omwonenden, die dichterbij dan 25 meter bij een weg, waar het transport over plaatsvindt, wonen. En ik zit even te zoeken naar mijn laatste opmerkingen, want volgens mij gaan heel binnenkort de werkzaamheden weer verder, althans de transporten. Dat heeft de aandacht. En op deze manier kunnen we er wel mee verder. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder. Mijnheer Katif, korte vervolgvraag?

De heer Katif: Voorzitter, graag. Het gaat mij ook om het volgende. Vanmorgen eigenlijk een van de bewoners even gesproken. En wat er eigenlijk een beetje bij die bewoners dwars zit, is dat men zegt, op het laatste moment worden wij op de hoogte gesteld. En dan beginnen de werkzaamheden. En ik vind dat een beetje, ik vind het niet een beetje, ik vind het onacceptabel dat je werkzaamheden die allang bekend zijn, en dat je op het laatste moment zegt, weet je wat, laten we het maar gewoon, als het gaat om die participatie, op de hoogte stellen van datgene wat er nu gaat gebeuren. En dat zit eigenlijk de bewoners dwars. En dat zit mij ook dwars, althans Beter voor Dordt

De voorzitter: Nog een reactie van de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden: Dank u, voorzitter. Dat kan ik wel voorstellen, maar dan moet, en volgens mij is daar ook het contact over... Ik weet niet of dat met deze bewoner is. Daar is contact over nodig tussen aannemer, Staatsbosbeheer en de omwonenden. En wij zijn alleen betrokken vanuit het kijken naar, wat is de beste route in dit kwetsbare gebied?

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga naar de volgende vraag. En dat is een vraag van de VVD. En die gaat over de belijning op de Krispijnseweg. Er zijn al veel vaker vragen over gesteld, maar het is nog steeds actueel. En de heer Kuhlmann zal de vraag kort toelichten. Mijnheer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Dank u wel, voorzitter. Bijna een jaar geleden waren de werkzaamheden vrijwel afgerond aan de Krispijnseweg. Alleen de belijning hoefde nog te worden aangebracht. Maar dat gebeurde helaas niet. Een probleem waar inderdaad de Seniorenpartij en OOE al eerder aandacht voor hebben gevraagd. Inmiddels zijn we elf maanden verder en ontbreekt de belijning nog steeds op sommige delen van de Krispijnseweg, terwijl we ondertussen toch vele zonnige dagen achter de rug hebben. Je begint je bijna af te vragen, zou de wethouder misschien stiekem denken, laat maar zitten die belijning. Want hij heeft ook ideeën over de Krispijnse tunnel afsluiten voor autoverkeer. Zou hij daarop voorsorteren? Voor de goede orde, ik vertrouw natuurlijk volledig op de goede intenties van de wethouder. Maar de situatie begint toch een beetje te lijken op zo'n televisieprogramma, waarbij een goedmoedige cluster...

De voorzitter: Komt u tot een vraag, mijnheer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Jazeker. Maar niet slaagt om de verbouwing af te ronden. Ik vraag me af, moeten we Hilversum gaan bellen met de vraag of ze een speciale uitzending

willen maken, help, mijn wethouder van verkeer klust aan de weg. U begrijpt het, voorzitter, ik wil graag weten, wanneer maakt de wethouder zijn klus aan de Krispijnseweg af?

De voorzitter: We gaan naar de heer Van der Linden voor het antwoord.

De heer Van der Linden: Dank u wel, voorzitter. Dit is een vraag die natuurlijk niet voor eerste keer gesteld is. Het antwoord is ook deels wel een herhaling van eerdere antwoorden. Het is inderdaad gelukkig de afgelopen zomer af en toe droog geweest. En u weet, de werkzaamheden konden we eind vorig jaar niet afronden, omdat regen en ook wel koude, maar vooral het regenseizoen nogal vroeg was. En voor deze weg, die we inrichten op een iets andere manier dan een normale 50 of 30 weg, maar eigenlijk willen we dat mensen 40 gaan rijden, hebben we gekozen voor een wat andere belijning en ook voorbelijning die we in 3D aanbrengen. En er zijn in dit land dozijnen bedrijven die we elke dag kunnen bellen met de vraag, stuur een pot verf met wat mensen erbij en verf een stukje van de weg bij. En het gebeurt heus weleens dat dan iemand zegt, vandaag lukt niet, maar volgende week lukt echt wel. Er is in Nederland één bedrijf dat dit soort werk doet, met 3D belijning aanbrengen die ook een tijd zit. Want er zijn natuurlijk wel meer 3D belijningen, maar die worden meestal vrij snel stuk gereden. Daar is iets langere droogtijd voor nodig dan de halve dag die je met een potje verf nodig hebt. In de afgelopen maand mei en juni hadden we vier dagen geboekt. Daar zijn tweeënhalve dag van benut voor verven. En toen was de tijd op. En we hebben volgende week weer op de planning staan om het werk uit te voeren. En als het dan droog is, is het snel gedaan. Maar er is wel iets meer droogtijd nodig dan bij een potje verf. Dat is de enige reden dat dit nog niet afgerond is. Dat is vervelend, want we hebben een heel erg mooi project gedraaid, met een hele mooie voorbereiding, die twee jaar genomen heeft, want veel overleg met ondernemers en bewoners. Ronde werkt goed. We hebben complimenten gehad over het groen en de oplossing voor een aantal andere thema's. Dan is het jammer dat zo'n mooi project niet alleen maar applaus krijgt, maar ook steeds natuurlijk logische vervolgvragen, wanneer is het echt helemaal af? Maar dit is de reden. Ik heb ook afgesproken met de mensen dat mocht het zo'n slecht seizoen worden dat we aan zien komen dat het echt niet meer gaat lukken met die 3D, dan moeten we gewoon ons afvragen of we toch niet helaas gewoon iemand gaan bellen die we de opdracht geven om een pot verf te smeren. En dat zou ik jammer vinden, want het ontwerp komt beter tot zijn recht met 3D belijning. Maar we gaan ook weer richting het donkere seizoen. En dan heb ik liever witte verf dan beter uitgevoerde 3D. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Ik denk dat dat laatste een mooie toevoeging is. Maar voldoende antwoord op uw vraag, denk ik?

De heer Kuhlmann: Wij kijken uit naar dat het klaar is. En dan hopen we daar graag op te kunnen proosten met de wethouder en alle andere mensen die zich daar zorgen over hebben gemaakt.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Stolk: Voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Stolk.

De heer Stolk: Mag ik nog een vraagje stellen?

De voorzitter: Als u een korte vervolgvraag heeft, prima.

De heer Stolk: We hebben het over de belijning, maar waar hebben we het dan over? Is dat dan die brede strook van dertig centimeter waar gruis overheen ligt, wat donker is of wordt hij nog wit geverfd?

De voorzitter: Het is wel erg technisch, maar kunt u er kort antwoord op geven?

De heer Van der Linden: Zo kort mogelijk. Het gaat inderdaad over vooral die brede strook, waar je met gemak even overheen kan als het niet anders is. Maar waarvan je wel als autobestuurder moet denken, ik moet weer even opletten want het is ook voor de fiets. U weet waarschijnlijk dat daar een stukje gewoon in lichtgrijs is uitgevoerd. En dat vonden we eigenlijk iets te grijs. Helemaal wit moet hij ook niet worden. Er is een soort mengkleur gemaakt. En die is voor een deel aangebracht. En het gaat over dat stukje. En dan is ook nog een klein stukje wat helemaal niet voorzien is van het materiaal. Dat ziet er rommelig uit. Het gaat niet ten koste van de bereikbaarheid en ook niet van de zichtbaarheid enzovoorts, maar het ziet er gewoon niet mooi uit.

De voorzitter: Dank u wel. Normaal gesproken kunnen we niet zover de diepte in, maar het is, nu wat is de tijd, negen over zeven. Dank u wel. Ik sluit dit vragenhalfuurtje. Prettige vergaderavond allemaal.

3. Agenderingsverzoek raadsfracties PvdD, FvW, FvD, GL, VSP, BvD, DENK, SP, FvdS aan Agendacommissie over De jacht nav de aangenomen motie 'in gesprek over de jacht'

Voorzitter: De heer Struijk
Raadsgriffier: De heer Boogaard
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:
Dhr. Van Dam Timmers (CDA)
Mevr. Van Engelen (GroenLinks)
Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)
Mevr. Kamphuis (SP)
Mevr. Lammens-Oostdijk (VVD)
Mevr. Nieuwland-van den Bosse (ChristenUnie/SGP)
Mevr. Pichel (Forum voor Democratie)
Dhr. Schalken-den Hartog (Beter voor Dordt)
Dhr. Stam (Fractie van Waardhuizen)

Portefeuillehouders: wethouder T.F. de Jonge

Overige aanwezigen: Dhr. Noorman, dhr. Koole, mevr. Bruurmijn, dhr. Van Hasselt, dhr. Nap, dhr. Van der Eijk, dhr. Groeneveld, dhr. Van Pelt, dhr. Blokland, mevr. Van der Eijk, mevr. Huber, dhr. Van Damme, mevr. Dekker, dhr. Terlouw

De voorzitter: De beste manier om een zaal stil te krijgen, dat is gewoon om niks te zeggen. Dat heb ik 43 jaar in de praktijk gebracht voor de klas. Het werkt blijkbaar nog steeds. Ik heet u allemaal hartelijk welkom. Ik heet welkom de raads- en commissieleden die hier aan tafel zitten. Ik heet hartelijk welkom de sprekers die ook aan tafel zitten. Er zijn een aantal deskundigen, die straks aan tafel hopen te gaan zitten. Er zijn ook best

aardig wat belangstellenden. Uiteraard zijn die ook hartelijk welkom. Evenals degenen die thuis misschien nog meekijken. De pers is vertegenwoordigd. Geweldig. Ik wens u allemaal een mooie avond en een goed debat, vanavond over het verlenen van het jachtrecht voor een periode van twaalf jaar. En waarvan een aantal partijen hebben gevraagd om daar eens over van gedachten te wisselen. Ik zal er zo meteen wat meer over zeggen. Maar het is altijd een goed gebruik dat we even een voorstelrondje hebben. En dat is nodig voor het verslag. En dat betreft degenen die nu aan tafel zitten. En ik zal straks de deskundigen, als ze aan tafel zitten, ook de gelegenheid geven om zich eventjes voor te stellen. Ik ga het rondje maken. En ik ga nu van links en dan die kant op.

De heer Boogaard: André Boogaard, commissiegriffier.

De heer Noorman: Joost Noordam, spreker.

De heer Koole: Sander Koole, spreker.

Mevrouw Bruurmijn: Ik heb een iets langere introductie. Mijn naam is Astrid Bruurmijn en al vanaf mijn kinderjaren kom ik in het buitengebied van Dordrecht. En ik ben daar ook nu...

De voorzitter: Eén moment. Het is alleen maar even kort voorstellen. U mag straks uw verhaal doen.

Mevrouw Bruurmijn: Dat is jammer. Astrid Bruurmijn.

De heer Van Hasselt: Xavier van Hasselt, gemeente Dordrecht.

De heer Nap: Albert Nap, teamleider Grondzaken.

Mevrouw De Jonge: Tanja de Jonge, wethouder.

Mevrouw Kamphuis: Meta Kamphuis, SP Dordrecht.

De heer Stam: Marco Stam, Fractie van Waardhuizen.

Mevrouw Pichel: Ruby Pichel, Forum voor Democratie.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Van Engelen: Yara van Engelen, GroenLinks.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

De heer Van Dam Timmers: Jan van Dam Timmers, CDA Dordrecht.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Jeanine Lammens, Dordtse VVD.

De heer Schalken-den Hartog: David Schalken, Beter voor Dordt.

De heer Van der Rijk: Joost van der Eijk, bewoner Dordtse Biesbosch.

De heer Groeneveld: André Groeneveld, akkerbouwer Dordrecht.

De heer Van Pelt: Wim van Pelt, akkerbouwer in polder de Biesbosch.

De voorzitter: Mijn naam is Leen Struijk en ik ben vanavond de commissievoorzitter. Kort even toelichting op de reden van deze vergadering. Het college heeft het voornemen bekendgemaakt om gedurende de komende twaalf jaar het jachtrecht te verhuren aan Wildbeheereenheid Hoeksche Waard. In de stukken kom je vaak drie letters tegen. Naar aanleiding hiervan heeft de gemeenteraad het college verzocht om deze overeenkomst nog niet af te sluiten, maar eerst in gesprek te gaan met de raad en belanghebbenden. De voors en tegens van de jacht op die manier in kaart te brengen. En dat gesprek vindt vanavond plaats. We gaan zo meteen beginnen met de bijdrage van de sprekers. Die krijgen elk maximaal vijf minuten, waarin ze hun verhaal kunnen doen. We hebben twee blokjes van drie gemaakt. En na elk blokje is er de gelegenheid voor de commissieleden om wat vragen te stellen. Ik wil u wel vriendelijk verzoeken, stel alleen vragen die echt noodzakelijk zijn, want twee uur zijn zo om. En we hebben een heleboel op het programma staan. Dat eventjes als een soort winstwaarschuwing. We gaan zo meteen luisteren naar de sprekers. Maar ik wil eventjes vooraf... Dit debat is best een klein beetje beladen. Dat zien we aan de volle tribunes. Dat zien we zelfs aan de uitmonstering van sommige mensen. Maar we willen het wel heel graag netjes houden. Daar hebben we in de politiek altijd een heel mooi middel voor. We gaan elkaar niet aanspreken, want dan wordt het soms wat fel. En je moet ook later gewoon met elkaar wat kunnen drinken. We spreken via de voorzitter. De commissieleden zijn dat gewend. Die stellen straks niet een vraag aan één van u. Die stellen de vraag aan mij. En ik speel hem dan wel door. Ze noemen dan uiteraard wel de naam van degene aan wie ze de vraag willen stellen. En ik ga daar best een beetje streng op toezien. En ik zou de sprekers, maar voor hen is het misschien wennen, willen verzoeken om te proberen het ook via de voorzitter te doen. Dan is dit gelijk ook een mooie les. Misschien als u later nog politieke ambities hebt. Ik zal in uw geval overigens iets minder streng zijn, maar het is wel de bedoeling dat dit allemaal gewoon waardig gaat verlopen. En daar gaan we ons best voor doen. Ik heb op mijn briefje staan dat ik ga beginnen met de heer Koole. Wij gaan kijken. De heer Koole mag nu vijf minuten aan het woord.

De heer Koole: Voorzitter, allereerst dank voor de mogelijkheid tot inspreken. Beste raads- en commissieleden, mogelijk bent u in het buitengebied van Dordt al eens een ree tegengekomen. Een mooie ervaring om dit prachtige en schuwe dier waar te nemen. Dit zoogdier is een sieraad voor onze natuur en fauna op ons eiland. Al gedurende meer dan twintig jaar volg ik de populatie reeën op het eiland op de voet. Nagenoeg dagelijks en in alle seizoenen van het jaar ben ik in alle uithoeken van de Biesbosch te vinden om dit elegante dier waar te nemen en zijn gedrag en leefwijze te volgen.

Zo ben ik bijvoorbeeld heel goed op de hoogte waar de territoria van onze Dordtse reeën zich bevinden en zich regelmatig laten zien. Van dit alles heb ik heel veel op beeld en video kunnen vastleggen. De jacht op het ree is voor mij heel lang vanzelfsprekend geweest. Totdat ik een aantal jaren geleden op de website van de Koninklijke Nederlandse Jachtvereniging te lezen kreeg dat zelfs drachtige reeën, inclusief kalf, kunnen worden afgeschoten. Vervolgens ben ik mij gaan verdiepen in de vraag, waarom wordt de ree hier op ons eiland eigenlijk bejaagd? Wat is de aanleiding om de veelal gezonde dieren te doden? Reeën geven namelijk geen schade aan landbouwgewassen. En van verdere overlast is ook geen sprake. Resterend het argument van de Wildbeheereenheid en de Faunabeheereenheid, namelijk verkeersveiligheid. Het begint met de tellingen. Het aantal dieren dat jaarlijks wordt afgeschoten, wordt afgeleid van de telling die in het voorjaar plaatsvindt. Deze telling wordt uitgevoerd door de Wildbeheereenheid en is voor ons als buitenstaanders niet te controleren. Er is geen sprake van een objectieve telling. Overigens is het tellen van reeën een uiterst moeilijke

aangelegenheid. Een jager uit een heel andere regio zei mij hier destijds het volgende over. Reeën tellen is en blijft natte vingerwerk. En wij laten er gewoon een rekenmodel op los. Zo kun je concluderen dat de tellingen onbetrouwbaar zijn. Het enige en beste moment om op ons eiland Dordrecht reeën te tellen, is bij hoogwater en als de dieren naar binnendijs vluchten. En dit kan alleen met een flink team aan mensen. In het recente verleden heb ik aan één der lokale jagers voorgesteld om als onafhankelijke aan hun telling deel te nemen. Echter, ik heb de uitnodiging daarvoor nooit ontvangen. Zoals voornoemd, is de verkeersveiligheid en zijn de aanrijdingen met reeën het argument om ze te kunnen schieten. Over dit onderwerp heb ik met een vooraanstaand zoogdierecoloog, landelijk bekend, van gedachten gewisseld. Hij geeft aan dat de jacht op territoriale dieren, en dat is het ree, wetenschappelijk benaderd zinloos is. Voor een dier dat wordt weggeschoten, komt weer een ander exemplaar in de plaats. Schieten maakt de populatie zeker niet kleiner. Ook heb ik zelf in de vroege morgen het oversteekgedrag van reeën kunnen testen. De volwassen en ervaren dieren kunnen bij een gematigde snelheid van de auto heel goed inschatten wanneer ze de oversteek kunnen maken. Dat heb ik ook mooi op video kunnen vastleggen. Laten we eens kijken naar de risicowegen in Dordrecht, waar dan eventueel aanrijdingen met reeën zouden kunnen plaatsvinden. Want over het aantal aanrijdingen bestaat ook heel veel onduidelijkheid. Zelf heb ik namelijk de indruk dat het er maar heel weinig zijn. Ik noem de Oude Veerweg, gelegen naast het bosgebied De Elzen. Ik noem de Baanhoekweg, de Provincialeweg, de Rijksstraatweg en de Landbouwweg. Alle genoemde wegen geven de automobilist ruimschoots de gelegenheid de maximale snelheid te overschrijden. Waarbij vermeldt dat daar de waarschuwborden overstekend wild en/of maximaal 50 borden staan. Laten we vaststellen dat deze borden totaal zinloos zijn. De Provincialeweg is de route van en naar het veer Werkendam, waar menig persoon op tijd het veer wil bereiken en zo nog even gas bij geeft. Een maatregel als bijvoorbeeld verkeersplateau's zouden een goede bijdrage kunnen leveren aan een verbeterde verkeersveiligheid voor zowel mens als dier. Hierbij doe ik een oproep aan de raad van Dordrecht om bij de provincie het verzoek te doen de jacht op het ree op het eiland van Dordrecht te stoppen. En daarbij ook uw eigen mogelijkheden te onderzoeken, in samenspraak met de betrokken partijen. Terschelling, dat in menig opzicht met ons eiland te vergelijken is, en de provincie Zeeland zijn ons hier al in voorgegaan. Ik dank u hartelijk voor uw aandacht. En ik ben zeker bereid om indien gevraagd u van nadere informatie te voorzien. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Koole. U hoorde het. U zat precies in de klok. Complimenten wat dat betreft voor uw planning.

De heer Koole: Graag gedaan.

De voorzitter: Ik ga het woord geven aan mevrouw Bruurmijn. En nu kunt u wel zeggen wat u net wilde zeggen.

Mevrouw Bruurmijn: Dat stukje sla ik dan even over. In december 2022 reed ik door de polder en zag op een akker, grenzend aan de Nieuwe Dordtse Biesbosch, een drijfjacht op hazen. Tientallen jagers en drijvers jaagden de hazen op. De dieren schoten alle kanten op en één haas rende voor zijn leven richting mijn auto. Een jachthond rende keihard achter het dier aan. De haas sprong een slootje over, de weg op en bereikte een ander akker. Voorlopig gered van de kogel en de tanden van de hond. Ik was onthutst. Is dit hoe wij met in het wild levende dieren omgaan in de Dordtse polders? Dieren opjagen, vreselijke angst laten doorstaan en ze daarna afschieten? Ook nog eens wordt een groot percentage niet in één keer doodgeschoten, waardoor een dier vreselijk lijdt. Vervolgens moet de jager het dier uit zijn lijden verlossen. En dat mag met een

slagwapen. Wist u dat bejaagde dieren meer jongen krijgen? Als het om een konijn gaat, een soort zeer vergelijkbaar met de haas, zegt VBE, een groep jagers, het volgende. "Het is zo dat als je konijnen niet bejaagd ze weinig jongen krijgen. Als je ze wel bejaagd, krijgen ze vier tot acht jongen." Waarom wordt er dan gejaagd? Stel u zelf die vraag, gedurende deze avond. Ik ben snel doorgereden, want zo'n twaalf jagers op een rij lopend in mijn richting is niet zonder risico. Want ook rijdend in je auto kan een verdwaalde kogel van een jager je raken. Dit gebeurde een moeder en dochter die op de A15 reden. Een jager uit Dirksland zegt hierover, "cursisten hebben over het algemeen de meeste moeite met het onderdeel veiligheidstraining. Ze blijven te vaak met hun wapen zwaaien. En dat is natuurlijk levensgevaarlijk als er mensen in de buurt zijn." Er zijn percelen in onze polders waar gejaagd wordt, die grenzen aan recreatie- en natuurgebied. Daar waar ik me ook bevond. Mijn vraag, voorzitter, is dan ook, hoe veilig is het eigenlijk in de Dordtse polders als daar gejaagd wordt? Terug naar de haas. In de jaren 70 zijn massaal veel hazen gestorven, vooral vanwege de jacht en schaalvergroting van de landbouw, waardoor onder andere verlies aan perceelranden is opgetreden. De hazenstand heeft zich sindsdien niet meer hersteld. Wist u dat het met hazen zo slecht gaat dat ze op de rode lijst staan? Een rode lijst is een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Desondanks worden deze dieren toch afgeschoten. Ook op de percelen waarvan de gemeente Dordrecht de jachtrechten weer wil verlengen. Door het terugbrengen van landschapselementen aan de randen van akkers wordt het leefgebied van de haas verbeterd, maar kunnen ook natuurlijke predatoren van de haas terugkeren. Met de juiste inrichting en het aanbieden van een alternatieve voedselbron zullen hazen het gewas op akkers ook minder interessant vinden. Een diervriendelijke oplossing ten opzichte van het afschieten van deze dieren. Het ANLb, Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer is een subsidie voor onder andere een pakket van dit soort landschapselementen. Het Collectief Zuid-Hollandse Eilanden, waar Dordrecht onder valt, kan deze subsidie aanvragen. Daarnaast bestaan er provinciale subsidies voor de inrichting van deze elementen. Denk aan houtwallen en hagen bijvoorbeeld. Ik wil dan ook vragen aan het college om hierover in gesprek te gaan met de boeren, maar ook zelf een beslissing te maken hoe de gemeente Dordrecht met de betreffende landbouwgrond om wil gaan.

Kiezen we voor steriele akkers zoals nu of brengen we er leven terug. Niet alleen voor de haas, maar bijvoorbeeld ook voor akkervogels. Voorzitter, er zijn ook innovaties op het gebied van verjagen van dieren, zonder ze af te schieten. Het is ondenkbaar met dit alles in het achterhoofd, innovaties, veiligheid van recreanten, dierenleed en in de huidige tijd waarin dieren op de rode lijst staan, dat de gemeente de jachtrechten voor maar liefst twaalf jaar wil verhuren. Dat is niet meer van deze tijd. Als laatste vraag ik u in overweging te nemen de jacht niet alleen op de gemeentegrounden te stoppen, maar op het hele eiland van Dordrecht. De natuur weet namelijk veel beter voor zichzelf te zorgen dan dat de mens voor de natuur zorgt. En dat past ook helemaal bij de ambities van de gemeente voor een natuurinclusief Dordrecht. Dit was mijn bijdrage. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Bruurmijn. En u ook keurig binnen de tijd. Ik ga naar mijnheer Noordam.

De heer Noordam: Goedenavond. Behalve dat ik Joost Noordam heet, ben ik ook inwoner van Dordrecht. Ik ben trouwens ook jager, maar ik heb verder geen jachtbelangen op het eiland. De jagers hebben de verantwoording dat de populatie een gezonde stand heeft en in evenwicht is met de geboden ruimte. De jager is net als een rentmeester, hij blijft van het kapitaal af en oogst alleen de rente. Er wordt natuurlijk beweerd dat de jager alles maar doodschiet. Dat is een fabeltje. De jager gaat een langdurige overeenkomst aan met de grondeigenaar en heeft totaal geen belang om alles maar dood te schieten.

Verder wordt er veelvuldig gezegd dat het een plezierjacht is en dat de jagers plezierjagers zijn. De jager is een grote natuurliefhebber, die 95 procent van zijn tijd in de natuur doorbrengt en daar ook voor zorgt. En voor 5 procent oogst. En uiteraard moet hij plezier hebben erin, anders komt er niks van terecht. Je moet ook plezier hebben in je werk. Als je op je werk geen plezier hebt, dan kan je beter een andere baan gaan zoeken, want dan kan je je werk niet goed uitvoeren. De jager zorgt er ook voor dat de volksgezondheid niet in gevaar komt. Onder watervogels, zoals ganzen, komt de vogelgriep voor. Als de populatie te groot wordt, dan is het gevaar van vogelgriep ook groter. En volgens deskundigen is het niet de vraag of de vogelgriep op mensen overgaat, maar wanneer. Ook heeft de WBE en het eiland Dordrecht valwild afwikkelingen. Er zijn valwild schutters opgeleid hiervoor. En ze verzorgen het aangereden en het doodgereden wild dat... Sorry, ik zeg het niet goed. Dat het aangereden wild nagezocht wordt en dat het uit het lijden verlost wordt en dat het allemaal verwijderd wordt. Dit is allemaal vrijwilligerswerk, door de jagers die hiervoor langdurige opleidingen gedaan hebben. Er komt geen geld aan te pas. Niemand betaalt ze. Ook zijn de jagers de ogen in het veld. Ze komen bijna dagelijks in het veld en weten precies wat daar gebeurt. Ze staan ook in goed overleg met de boeren en met de politie. Er wordt beweerd dat het met veel dieren in de natuur niet goed gaat, zoals met de haas, eend en fazant. De haas is op de rode lijst geplaatst. Dit komt, omdat er een redelijke instandhoudingsverplichting is waarvoor de stand van nu vergeleken wordt met de stand van dertig, veertig jaar geleden. Het beschikbaar oppervlak van nu is vele malen kleiner dan de oppervlakte van dertig, veertig jaar geleden. Er zijn veel meer woningen, het wegennetwerk is uitgebreid en er zijn grote industrieterreinen bijgekomen. Dat houdt in dat het aantal getelde dieren van nu op een veel kleiner oppervlak vergeleken wordt met de oppervlakte van dertig, veertig jaar geleden. Door deze scheve vergelijking is de haas op de rode lijst gekomen, terwijl in werkelijkheid over het algemeen er een goede hazenstand en ook eendenstand is. Tot slot wil ik meegeven dat jachtbeheer en schadebestrijding een noodzaak is om bepaalde populaties, zoals de gans, in toom te houden.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Noordam. U blijft zelfs ruim binnen uw tijd. En dat is uiteraard toegestaan. We hebben drie sprekers gehoord. Zijn er commissieleden die aan één van deze drie, via mij, een vraag willen stellen? Ik zie mevrouw Kamphuis. Ik zie nog meer vingers. Kom ik zo. Ik begin met mevrouw Kamphuis. En daarna kom ik bij u, mevrouw Lammens.

Mevrouw Kamphuis: Ik heb een vraag aan de heer, ik ben uw naam vergeten, Noorland. Sorry. Via de voorzitter, wie telt de dieren? En is er ook een onafhankelijke persoon bij, zodat het op de juiste manier wordt geteld? En hoeveel valdieren zijn er? En wat is eraan gedaan om het te voorkomen?

De voorzitter: De heer Noordam, wie telt er en hoeveel valdieren zijn er?

De heer Noordam: Ik kan daar wel iets over zeggen, maar ik denk dat het beter is als de SBE of de WBE iets daarover zegt. Ik weet dat er geteld wordt door de jagers in de gehele Hoeksche Waard, met ook diverse partijen erbij. Staatsbosbeheer telt mee. Maar ik denk dat daar een betere uitleg van kan komen via de WBE of de SBE. Valwildcijfers, heb ik niet paraat. Ik ben wel jager. Ik ken het eiland erg goed. Maar daar ben ik niet van op de hoogte.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kamphuis, straks goed luisteren naar de deskundigen en dan komt mogelijk het exacte antwoord op uw vraag wel. Mevrouw Lammens.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Voorzitter, ik zou graag een vraag stellen aan de heer Noordam. Ik ben zelf in het Merwesteinpark geweest, omdat daar één gans was en heel graag wilden ze daar nog een gans bij hebben. Helaas ging dat niet, want er zou een gans kunnen komen uit het Wantijpark. Maar dat kon niet, omdat er vogelgriep is. En daarom kon die gans niet van het Wantijpark naar het Merwesteinpark. Nou hebben we heel veel ganzen hier in Dordrecht. Wat geloof ik ook wel aardig wat overlast geeft. Hoe zit het met de zoönose. En is er de mogelijkheid dat die vogelgriep ook op mensen over gaat? Kunt u mij daar wat over vertellen?

De voorzitter: Dank u wel. Vogelgriep op mensen over, hoe groot is de kans?

De heer Noordam: Er komt zeker vogelgriep voor, zowel binnen de bebouwde kom als buiten de bebouwde kom. En wat ik net al even aangaf, zo gauw de populatie groter gaat worden, is ook de kans op vogelgriep groter. In Nederland weet ik niet voorbeelden of dat er overdracht is op mensen, maar in het buitenland zijn er al gevallen bekend dat het op mensen over gaat. Maar ik neem aan dat SBE en WBE ook daar nog meer over kunnen vertellen.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Dank u wel.

De voorzitter: Ook hier komt straks mogelijk nog een antwoord. Mijnheer Stam.

De heer Stam: Dank u wel, voorzitter. Een aantal vragen aan mijnheer Koole en mevrouw Bruurmijn.

De voorzitter: Een aantal is hopelijk niet al te groot, mijnheer Stam.

De heer Stam: 72.

De voorzitter: Die twee ga ik mee akkoord.

De heer Stam: Er is gesproken over een objectieve telling. Welke oplossing ziet u daar dan voor? Weet u of de gemeente zelf ook tellingen doet? En dat heeft dan ook relatie met het aantal aanrijdingen wat er is geweest. En mevrouw Bruurmijn had het over innovatie en innovatieve manier om te jagen. Wat bedoelt u daarmee?

De voorzitter: Laten we beginnen met mijnheer Koole, over de aanrijdingen.

De heer Koole: Nee, de vraag gaat over de telling. Ik heb in mijn verhaal aangegeven, als het gaat om de reeën, dat er alleen geteld wordt door de WBE, door de jagers. En dat dat eigenlijk geen objectieve telling is. Ik heb zelf het aanbod gedaan aan één van de jagers binnen de WBE om mee te tellen. Nogmaals, ik ben daar niet voor uitgenodigd. Het is geen objectief verhaal, die telling. De jagers kunnen daar in feite alle kanten mee op.

De voorzitter: Dank u wel, tot zover. Mevrouw Bruurmijn, u had ook een vraag gekregen.

Mevrouw Bruurmijn: Dank u wel. De innovatie op het gebied van het verjagen van dieren zonder ze af te schieten, dat is een artikel wat ik heb gelezen over Drogo. Dat is een bedrijf dat bestaat uit technici, maar ook met een agrarische achtergrond. En ik heb deze mannen gebeld, omdat ik erg geïnteresseerd was daarin. Zij verjagen met drones succesvol ganzen van akkers. Echt ook blijvend. Dat doen ze niet alleen met drones,

maar ook met sensoren die ze aanbrengen op de akkers. En ik heb over deze vergadering verteld. En zij staan open voor een pilot hier in Dordrecht. Ik hoop ook dat dat er een agrariër bereid is op het eiland van Dordrecht die zegt van, ik wil zo'n pilot aangaan op het gebied van haas. Dan willen ze gaan kijken of ze met drones en ook het aanbrengen van die sensoren kunnen voorkomen dat hazen de akkers betreden. Dat is de innovatie.

De voorzitter: Dank u wel voor het antwoord. De heer Groenewege. En daarna kom ik weer bij u, mevrouw Kamphuis.

De heer Groenewege: Een vraag voor de heer Noordam. Ik ben een beetje op zoek naar die relatie tussen de jacht en vogelgriep. Want hoe zou je als Dordtse burger vogelgriep oplopen van een wilde gans? En hoe zou de jacht dat risico beperken? Die relatie zie ik niet. Vogelgriep kan je toch alleen oplopen als je in direct contact komt met een gans? Dat komt toch niet voor met wilde ganzen?

De voorzitter: Mijnheer Noordam, kunt u daarop reageren?

De heer Noordam: Jazeker. De relatie tussen vogelgriep en aantallen is vastgesteld. Hoe meer aantallen ganzen er zijn, hoe groter de kans is op vogelgriep. Dat er overgang op mensen is, terwijl je in de stad woont, zal klein zijn. Maar er is grote kans dat er mensen in het buitengebied, wandelaars die in aanraking komen met de uitwerpselen dat op kunnen lopen. Je hoeft niet contact met de gans zelf te hebben.

De voorzitter: Dank u wel. Heb ik nog twee vragen. En wan wil ik eigenlijk naar een afronding toe. Mevrouw Kamphuis en daarna mevrouw Pichel. Mevrouw Kamphuis.

Mevrouw Kamphuis: Via de voorzitter wil ik aan de heer Noorland vragen, wat vindt u van het idee van de drone, dat het op een diervriendelijke manier verjaagd kan worden en waarom?

De voorzitter: Mijnheer Noordam, de drone.

De heer Noordam: Het idee is zeker heel innovatief, maar ik denk dat het ten eerste over de kosten gaat. Wie gaat dat betalen? Hoelang wordt dat volgehouden om dat te doen in... Een ander voorbeeld daarin, in de Hoeksche Waard is enkele jaren geleden ook gesproken over, we moeten geen ganzen meer schieten. Die moeten verjaagd worden. Toen is er een afspraak geweest tussen de natuurliefhebbers en de jagers, dat daar de ganzen gezamenlijk verjaagd zouden worden. Elke ochtend of om de paar dagen zouden er jagers en natuurliefhebbers zijn. Dat hadden ze afgesproken voor een paar jaar dan te gaan doen. Eén keer is er een natuurliefhebber geweest om te helpen verjagen. De rest van de tijd hebben de jagers het zelf gedaan. Tot de proefperiode over was. Toen zijn er ook maar mee gestopt.

De voorzitter: Dank u wel. Ga ik naar mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Mijn vraag is ook voor de heer Noordam. De heer Noordam had het net over de verhouding van het aantal dieren die op de rode lijst staan, maar ook het aantal dieren die er nu zijn in verhouding tot de oppervlakte. En daarbij gaf hij ook aan van, we hebben nu ook minder oppervlakte dan dertig jaar geleden. Daardoor zijn er ook wat minder dieren. En waar ik inderdaad een beetje naar zoek, wij merken natuurlijk dieren hebben ook een bepaalde oppervlakte nodig, een bepaalde leefomgeving om daar gezond in te leven. Hoe wordt daarnaar gekeken en hoe staan wij

daarin? Meer misschien biologisch gezien. En ik denk dat die vraag wellicht ook is, ik weet niet of het richting onze ambtelijke ondersteuning of experts is, hoe wij daar als gemeente dan mee omgaan? Maar graag ook even uw visie daarop.

De voorzitter: En wat dat laatste betreft, daar krijgt u wellicht straks gelegenheid voor. Mijnheer Noordam.

De heer Noordam: Aantallen in relatie met het verleden, daar is een YouTube-filmpje van. Zou ik zeker eens even opzoeken. Daar kan dan precies zien hoe dat functioneert qua oppervlakte met wild. Ik denk dat daar straks ook wat meer over verteld kan worden, wat dat inhoudt. Maar je kan er ook vanuit gaan dat er een bepaalde draagkracht per hectare is. Als je het dan gewoon even per hectare bekijkt, daar zullen enkele hazen leven of één haas of twee of drie. Het gaat even niet om het aantal. Maar als er meer hazendruk komt, dan heb je ook meer kans op... Met de ganzen heb je meer de kans op de vogelgriep, maar bij de haas en het konijn heb je ook meer kans op ziekte uitbraak, zoals myxomatose en dergelijke. Je moet een bepaalde stand aanhouden voor een gezonde stand te behouden. Een goede jager, en er zullen best verkeerden tussen zitten, maar die zal nooit zijn veld leegschieten, want ze moeten er ook voor betalen. Ik heb gezien dat ze een tientje per hectare moeten betalen. Waar we nu over praten, het contract, is geloof ik vierenhalf duizend euro. Dan gaan ze niet het eerste seizoen dat hele gebied leegmaken, want elk jaar betalen ze ervoor.

De voorzitter: Dank u wel. Ik stel voor dat ik naar de insprekers aan mijn rechterhand ga. En dan begin ik met de heer Van Pelt.

De heer Van Pelt: Ik ben Wim van Pelt, akkerbouwer en voedselproducent in polder de Biesbosch. Nu de gemeente Dordrecht de jacht niet heeft uitgegeven, zit ik met een grote schade in een perceel sperziebonen, wat veroorzaakt is door de grote groep ganzen. Voorheen kon ik deze schade opgeven bij BIJ12. Maar nu er geen jacht meer op het perceel zit, krijg ik mijn schade niet meer vergoed. In mijn pachtcontract van de gemeente Dordrecht staat dat zij dit zelf uitgeven aan een jager. Ik mag zelf geen jager inzetten. Nu blijft er voor mij niets anders over om de gemeente aansprakelijk te stellen voor mijn schade, omdat deze in gebreke is gebleven. Om u een indicatie te geven van de schade aan een gewas, had ik vorig jaar een perceel gerst wat getaxeerd was door BIJ12 op 70 procent schade van het perceel. Als u er toch voor kiest om de jacht niet meer door te laten gaan, is er voor ons als akkerbouwer geen toekomst meer en voor de Nederlandse burger geen voedsel meer, wat op eigen land is geteeld. Gezien de stikstofproblematiek lijkt het mij niet uit te leggen om dit met vrachtwagens uit het buitenland te halen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Pelt. Ga ik naar mijnheer Groeneveld.

De heer Groeneveld: Dank u wel, voorzitter. Ik ben André Groeneveld, akkerbouwer in Dordrecht. We hebben verschillende percelen pacht en eigendom in de Biesbosch en rondom de polders op het eiland van Dordrecht. Ik ben niet zo van de protesten en van de barricaden klimmen, maar ik vind het wel tijd om mijn mening nu even te laten horen. De laatste jaren is er door al het gedoe op provinciaal en landelijk beleid een explosie van ganzenoverlast ontstaan. En nu, als klap op de vuurpijl, komt de gemeente met mogelijk niet uitgifte van de jacht op mijn gronden. Met als gevolg van het niet meer kunnen aanvragen van faunaschade, omdat er dan twee bejaagacties in één week tijd plaats moeten vinden. Door het niet uitgeven van de jacht kunnen agrariërs die gronden in eigendom hebben in de Biesbosch ook niet te schadelijk wild jagen, omdat je veertig hectare aan één stuk jachtgebied moet hebben. En dat is ook niet mogelijk dan. De

overlast van duiven en ganzen neemt de laatste jaren schrikbarend toe. Kijk maar naar de schadebedragen bij BIJ12, de organisatie waar je je schade moet indienen. Ik bedoel, wij moeten eerst een gewas zien te krijgen en alle investeringen doen. En als de ganzen de helft of drie kwart opeten, dan worden wij daar niet vrolijk van. Wij krijgen één keer in het jaar de mogelijkheid om te oogsten. En als het door de overlast van ganzen teniet gedaan wordt, dan snapt u wel dat het bij ons heel erg hoog zit. Ik vraag me dan ook af als we de schade niet meer bij BIJ12 aan kunnen vragen of we deze bij de gemeente neer kunnen leggen? Ik hoop dan ook dat het verstand van de partijen het wint en de emoties naar achtergrond zakken. Dank voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Groeneveld, voor u inbreng. Dan als laatste mijnheer Van der Eijk.

De heer Van der Eijk: Mijn naam is Joost van der Eijk. Dank u, voorzitter, ook nog voor het late toevoegen voor mij als inspreker vanavond. Ik ben ook agrariër in het gebied. Maar mijn collega's hebben al goed aangegeven waar de pijn zit als agrariër. Ik wil eigenlijk een korte toelichting geven over hoe ik de afgelopen twaalf jaar gewoon als bewoner, met mijn jonge gezin inmiddels, heb ervaren. En ook jacht. Want ik hoor net een aantal dingen.

En ik proef dat ook het argument veiligheid of overlast van jacht een onderwerp of een argument zou zijn. Maar laten we wel zijn, mocht er iets gebeurd zijn in de afgelopen twaalf jaar wat betrekking zou hebben gehad op de jacht in de polder de Biesbosch of in de overige polders op het eiland van Dordrecht, we zijn tenslotte een klein eiland, dan had iedereen binnen deze zaal wel een voorbeeld hebben van een krantenartikel van iets wat er misgegaan zou zijn. Er worden voorbeelden gegeven uit andere gebieden. Volgens mij, naar mijn weten, maar wellicht is het mij ontschoten, is er op het gehele eiland van Dordrecht nog nooit iets misgegaan wat betrekking heeft op jacht. En dat was eigenlijk het belangrijkste punt wat ik vanavond nog wilde toevoegen. Omdat er de afgelopen twaalf, dertien jaar een gewoon goed jachtbeleid, goed jachtbeheer is geweest. Ik geniet, net als andere mensen aan deze tafel, ook van de reeën elke dag. Ik woon zelf aan de Oude Veerweg. Ik word er elke dag mee wakker. En als er slecht beheer geweest zou zijn, slechte jachtpraktijk geweest zou zijn waardoor er incidenten geweest zouden zijn, dan hadden we dat met elkaar geweten. Dan hadden we die mooie dieren niet meer gehad. Dan hadden we wellicht incidenten gehad. En naar mijn weten zijn die niet geweest. Dat wilde ik nog even toevoegen vanavond.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van der Eijk. Ik hoef in ieder geval niemand te berispen over dat hij te lang van stof is. Commissieleden? Ik zie mijnheer Groenewege, ik zie mevrouw Nieuwland en mevrouw Lammens. En daarna zien we wel verder. Mijnheer Groenewege, u mag als eerste.

De heer Groenewege: Twee vraagjes aan u alle drie eigenlijk. Is het juist dat u alleen schade ondervindt door ganzen en dat de jacht op hazen, reeën, konijnen op uw percelen van geen toegevoegde waarde is? En twee, welke maatregelen heeft u in het beheer van uw bedrijf genomen om ganzen eerst te verjagen, voor ze worden doodgeschoten?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Groenewege. Zijn het alleen de ganzen? En welke andere maatregelen heeft u genomen om te voorkomen dat die ganzen tekeer gaan? U gaat antwoord geven, mijnheer Groeneveld?

De heer Groeneveld: Ja. Wij hebben een perceel sperziebonen en kidneybonen staan. Daar zitten gewoon constant een stuk of zes hazen in. Die kan je verjagen, maar als je weg bent dan springen ze over het slootje en komen ze weer terug. Daar valt eigenlijk niks tegen te doen. Daar kan je een kanon neerzetten met gas. Dat is een heel moeilijk verhaal. Dan moet je het perceel afheinen rondom. En dan blijven ze buiten. Maar dat is financieel niet haalbaar. De ganzen hebben wij ook op het perceel. Hetzelfde perceel bonen. 's Morgens om half zeven, zeven uur komen ze uit de natuurgebieden, de ganzen. Met bosjes strijken ze neer op het perceel. 's Morgens doe ik het twee keer en mijn vrouw tot half tien, want daarna gaan ze weer terug naar het ganzengebied. 's Avonds om half zeven, zeven uur komen ze weer. Hebben wij zes verjaagacties om ze weg te houden, maar schade is niet tegen te houden. Je bent altijd te laat. We hebben een gaskanon staan. Dat gaat via de app. Die kunnen we 's ochtends aanzetten, om half zeven. En 's avonds met het donker gaat hij vanzelf weer uit. Ze gaan er gewoon naast zitten. Als die een week staat, is het even en dan zijn ze eraan gewend en gaan ze ernaast zitten. Je kunt vlaggen neerzetten. Dat werkt ook twee dagen. Dan gaan ze gewoon naast de vlag zitten. Rondom de vlag, een meter, staan de bomen nog gewoon fris en groen en rondom zijn ze weggevreten. Het is gewoon ontoelaatbaar.

Het is om gek van te worden. Echt waar. We rijden heel de zomer achter de ganzen aan. Ander werk komen we niet meer aan toe.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Groeneveld, voor uw antwoord. Mevrouw Nieuwland.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Ik weet niet wie van jullie drie het beste de vraag kan beantwoorden. Maar er werd meerdere keren gerefereerd aan het claimen van de faunaschade en de relatie met dat er wel dan gejaagd moet zijn. Mij is onbekend hoe dat precies werkt. Kunt u dat misschien nog iets meer toelichten, waarom je dan geen claim meer kunt indienen?

De voorzitter: Ik zie mijnheer Van Pelt naar het knopje gaan.

De heer Van Pelt: Als je de schade bij BIJ12 vergoed wil krijgen, staat er in het reglement bij BIJ12 dat er jacht op het perceel moet zitten. Als er geen jacht op zit, dan betaalt BIJ12 de schade niet uit. Zo zit het in elkaar.

De voorzitter: Genoeg, mevrouw Nieuwland? U wil nog wat toevoegen?

De heer Van der Eijk: Ja. Daarnaast zal ik nog iets toevoegen dan ook, als mede-agrariër ervaring daarin. De jagers die dat uitvoeren, net werd al gerefereerd aan valwild dat dat vrijwilligerswerk is, dat is ook vrijwilligerswerk voor die jagers om dat in die systemen allemaal in te vullen, om voor de boeren uiteindelijk die uitkering bij de provincie te krijgen. En het is een steeds grotere molen aan het worden om door die papiermolen te gaan. Gelukkig heeft mijn vader dat al die jaren gedaan. Ik heb het dit jaar voor het eerst zelf gedaan. En helaas ook door de huidige situatie kwam je niet verder, omdat je bejaagacties mist. Op zich is het ook wel logisch, want net wordt ook gezegd dat de bejaagacties die we zelf of die collega's uitvoeren in de polder weinig succesvol zijn, omdat jacht an sich wel een afschrikkend effect heeft op de ganzen. Ze kiezen daarna vervolgens wel een ander perceel of een ander gebied waar op dat moment een rustgewas staat waar ze zelfs, wat mij betreft ook hetzelfde geldt voor de haas, hetzelfde geldt voor de ree, op dat moment natuurlijk gewoon kunnen foerageren.

De voorzitter: Dank u wel voor deze aanvulling. Mevrouw Lammens, u had nog een vraag.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Dank u wel, voorzitter. Even aan de heren. Ik heb gehoord van de heer Van Chastelet dat hij in de Hel en Zuilespolder speciaal gras doet om de ganzen daar te laten grazen, zodat ze geen uitwerpselen hebben op de zwemplas, omdat daar die uitwerpselen wel bij de bewoners kunnen komen en dat ze daar last van hebben. Bent u daarvan op de hoogte en weet u daar wat van?

De voorzitter: Wie weet er iets van speciale grassoorten die invloed uitoefenen op de ontlasting?

De heer Groeneveld: Mij is het wel bekend dat de ganzen broeden en leven in de natuurgebieden. En 's morgens om zeven uur komen ze de jonge gewassen van de akkerbouwers opvreten. Wij kunnen niet overal gras gaan zaaien dat de ganzen...

De voorzitter: U heeft een vervolgvraag, mevrouw Lammens?

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Ja. Dank u wel, voorzitter. U bent wel bekend dat dat speciaal wordt gedaan, omdat dan niet de uitwerpselen bij de zwemplas komen. En wat mijnheer Groenewege vroeg, hoe komen de zoönosen bij de mensen, dat dat een mogelijkheid zou zijn?

De heer Groeneveld: Ik denk dat het komt, omdat de Zuilespolder is een natuurbeschermingsgebied en dat daar die grassoorten gezaaid worden. En dat ze daarop vreten.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor de vraag. Mijnheer Stam.

De heer Stam: Voorzitter, twee vraagjes. Eén, die faunaschade. De gemeente weet waarschijnlijk ook ongetwijfeld dat die provinciale regeling dan niet meer van toepassing is. Heeft u van de gemeente een aanbod gehad dat u dan via de gemeente die schade vergoed krijgt? Dat is vraag één. En vraag twee is voor mijnheer Van Chastelet. Ik heb net de andere kant horen zeggen van, er zijn innovatieve maatregelen om dieren te verjagen. Staat u open om samen naar die innovatieve maatregelen te kijken, zonder allereerst te beginnen met jagen?

De voorzitter: Laten we beginnen met de eerste vraag. Heeft u een aanbod van de gemeente gehad, iemand, over schadevergoeding?

De heer Van Pelt: Ik heb geen aanbod van de gemeente gehad op schadevergoeding. En voor die innovatieve maatregelen, het is leuk het verjagen, maar dan komen ze bij de buurman terecht. Dat gebeurt nou ook al. Ik verjaag ze en dan gaan ze naar de buurman. En dan moet de buurman weer komen. En die gaat ze weer verder jagen. Het is gewoon de hele dag een kat-en-muisspelletje.

De voorzitter: Iemand die daar nog wat aan toe wil voegen?

De heer Groeneveld: Als er een pilot is met het verjagen van hazen of zo, sta ik daar altijd voor open. Ik bedoel, waarom zou ik diegene zijn... Als ze maar van mijn land vandaan blijven en de schade niet...

De voorzitter: Mijnheer Stam, mijnheer Groeneveld staat open voor een pilot. Mevrouw Kamphuis.

Mevrouw Kamphuis: Ik hoorde net van een drone. Ik mag aannemen als u de kans krijgt om dan die drone te laten vliegen bij u, zodat u geen ganzen dood hoeft te maken en die gewassenbescherming blijft...

De voorzitter: Staat er iemand open voor verjaging door middel van een drone?

De heer Groeneveld: Ja, daar sta ik altijd voor open, voor pilots en dingen. Maar als het meer gaat kosten als dat het opbrengt, dan houdt het een keer op natuurlijk. Want ik neem aan dat er niemand uit Zoetermeer vandaan met een drone komt en bij mij even de ganzen komt verjagen voor een paar tientjes. Dat zie ik niet zitten, eerlijk gezegd. Ik bedoel, een pilot is prima, maar dan zit er een verdienmodel achter zoiets. En dan zal het wel over zijn, ben ik bang voor. Maar ik sta er altijd voor open.

De voorzitter: U nog een aanvulling?

De heer Van Pelt: Mag ik nog even wat aanvullen? De gemeente Dordrecht is nu weer vijvers aan het graven in de Zuidpolder, kort bij de Zeedijk. Het ganzenprobleem verplaatst zich steeds verder, ook naar de stad toe, omdat ganzen graag in plas en dras zitten. En daar zitten ze. En ze komen bij ons eten. En ze komen ook steeds verder naar de stad toe. Dat je er in de stad op een gegeven moment ook last van krijgt, van de ganzen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Pelt. Mijnheer Van Dam Timmers.

De heer Van Dam Timmers: Dank, voorzitter. En dank ook voor de insprekers voor hun verhaal. Ik was even benieuwd wat een beetje de inschatting is van de schade die dan wordt geleden per bedrijf of per hectare. Stel, de gemeente of wij als gemeenteraad zouden uiteindelijk besluiten om geen jachtrecht meer toe te laten.

De voorzitter: Kan iemand een indicatie geven hoe groot de schade wordt? Mijnheer Groeneveld.

De heer Groeneveld: Ik ga nu van 1 perceel uit. Dat zijn kidneybonen. Die gaan naar de conservenindustrie. Die brengen een 4.000 euro per hectare op. Dat is een perceel van 5 hectare. Dat moet 20.000 euro opbrengen. En het is getaxeerd door een taxateur van BIJ12 op 3.000 euro schade, voor die 5 hectare.

De voorzitter: 15 procent?

De heer Groeneveld: Ja. Maar dat is net het bedrag wat wij... Als ik het niet zou krijgen, dat is nettowinst van ons. Ik bedoel, we zijn niet voor iedereen bezig.

De voorzitter: Mijnheer Van der Eijck. Dat hoeft ook niet.

De heer Van der Eijck: Daar wilde ik nog wel iets aan toevoegen. Het lastige van dingen meten op dit moment... Er werd tot 1 januari 2024, zoals ik al zei, 12 jaar beheer gedaan door jagers. Dat is nu vandaag precies 8 maanden niet gebeurd. We zijn nu over iets aan het spreken waar we wellicht over 3 jaar, ik hoop het niet, elkaar hier weer treffen met een veel hoger bedrag. Bij ons op het eigen bedrijf gaat het alleen al over 25.000 euro schade bij BIJ12. Dit gaat alleen over ganzen bij ons en de houtduif dit jaar. Die is er recent bijgekomen, omdat er geen jacht plaatsvond dit jaar op de houtduif. En in de polder bij ons ook geen beheer, omdat de jacht niet is uitgegeven. En die getaxeerde schade, er zitten nog meer collega's op de tribune, LTO zal er zo ook nog wel iets over

zeggen, maar alleen al op dit rijtje van 3 personen praat je over ik denk meer als 30.000, 40.000 euro. En over het hele gebied, inclusief het hele eiland van Dordrecht, ik zou daar geen getal aan willen hangen. Maar een veelvoud van het uitgeven van een jachtrecht of wat dan ook. En we staan aan het begin van die 12 jaar. Ik weet niet hoe dat er over 6 jaar uit ziet.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat het verhaal wel helder is.

De heer Groeneveld: Voorzitter, mag ik nog even een toevoeging doen?

De voorzitter: Mijnheer Van Pelt. Ja, eentje nog dan.

De heer Van Pelt: Dit gaat dan over een perceel van mij van die kidneybonen. Dat ligt in de Noordbovenpolder. En daar is wel jacht mogelijk. Door alle eigenaren wordt dat verpacht. Als dit perceel in de Biesbosch gelegen had op gemeentelijke grond, had ik geen 3.000 euro aan kunnen vragen. Dat verschil wil ik even duidelijk naar voren krijgen.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft nog een vraag. En dan daarna mevrouw Kamphuis. En dan wil ik eigenlijk afronden.

De heer Van Dam Timmers: Voorzitter, toch een korte vervolgvraag. Het is denk ik duidelijk dat het gaat over heel veel geld. Mijn vervolgvraag is, u heeft het natuurlijk over de voorwaarden voor het aanvragen van zo'n vergoeding. Als die vergoeding er niet is, stel dat zou gebeuren, zijn er dan nog andere mogelijkheden of betekent dat gewoon dan dat u uw onderneming eigenlijk niet meer op deze manier kan rondkomen?

De voorzitter: Dat is een duidelijke vraag, denk ik. Wie gaat het antwoord geven? Mijnheer Van der Eijk.

De heer Van der Eijk: Die kan ik vrij simpel beantwoorden. Ik zei net al, een bedrag van 20.000, 30.000 euro. Het boerenleven is prachtig, maar het is zeker geen miljonairsleven. Je praat toch over een half jaarsalaris wat we aan schade claimen. Als het over 2 jaar 2 keer zoveel is, maar daar zal LTO wellicht zo ook nog wel wat over zeggen, dan is het einde wel zoek als landbouw. En dat is toch zonde, want we hebben dat prachtige gebied met elkaar ook op onze manier te beheren.

De voorzitter: Dank u wel. Duidelijk. Mevrouw Kamphuis, de slotvraag.

Mevrouw Kamphuis: Ik hoor best wel heel veel, er is nog jacht. Maar volgens mij is de jachtvergunning nog niet uitgegeven. Die start toch pas in oktober?

De voorzitter: Mijnheer Van der Eijk.

De heer Van der Eijk: Het interessante is dat we over verschillende gebieden hier praten. Wij hebben ook gronden die buiten het jachtrechtuitgiftegebied liggen waar het hier over gaat. En ik doel op die gebieden met betrekking tot de schade, net als mijn buurman, die ook gebieden heeft in de Bovenpolder, waar op dit moment nog wel jacht plaats mag vinden.

De voorzitter: U kan daar een kort antwoord op geven? Bij uitzondering dan.

De heer Noordam: Ik had trouwens maar drie minuutjes net.

De voorzitter: U heeft nog twee minuten tegoed. Vooruit.

De heer Noordam: Ik wil toch even op de schade ingaan bij de agrariërs. In Zuid-Holland is er een uitzondering op jacht ten opzichte van de rest van Nederland. Je hebt jachtbeheer en schadebestrijding. In de rest van Nederland is beheer en schadebestrijding losgekoppeld van het jachtrecht. De grondeigenaar is de jachthouder. En in dit geval is dat de gemeente.

En zeker om de boeren tegemoet te komen, en zolang deze discussie duurt om jacht uit te geven, zou ik de gemeente oproepen om zo snel mogelijk in ieder geval de schadebestrijding door te schrijven aan de jagers die daar normaal de jacht hebben. Kunnen ze in ieder geval wat doen aan de schade van de boeren.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Noordam, voor deze toevoeging. Ik wil alle zes de insprekers hartelijk danken voor hun inbreng, bereidheid hierheen te komen. U mag naar huis, maar u mag natuurlijk ook op de tribune plaatsnemen, want als het goed is komen daar ongeveer evenveel plaatsen vrij als u nu in beslag neemt. En dan ga ik de deskundige uitnodigen om hier te komen. Dan mogen die zo meteen hun verhaal doen. Over één minuutje gaan we verder. Er wordt even water gehaald. Beste mensen, ik wil graag gaan vervolgen. Ik snap bij zo'n lange vergadering dat er heel even behoefte was aan wat vochten innemen of wat vocht afvoeren. Maar we gaan nu weer verder, want dat doet de klok ook. Voordat ik de mensen rechts en links van mij vraag zich voor te stellen, even heel kort een toelichting. Deze mensen gaan ook een toelichting geven, namelijk op hun rol en ook hun visie met betrekking tot het gemeentelijk jachtrecht. Vooraf wil ik nog even melden dat ook Animal Rights is uitgenodigd, maar die zijn helaas niet beschikbaar om vanavond hier te zijn. Mevrouw De Jong van Fauna4life zou digitaal deelnemen, maar een technisch probleem maakt dat onmogelijk. Gelukkig heeft mevrouw Dekker, die hier aan tafel zit, zich bereid verklaard om de bijdrage van mevrouw De Jong vanavond even met ons te delen. Die horen we dan nog. En mocht u na afloop toch nog vragen hebben voor Animal Rights of Fauna4life, dan kunt u die alsnog schriftelijk stellen. En dan zullen zij daar vast en zeker op reageren. We starten zo meteen met een presentatie. Verduidelijkingsvragen kunnen na die presentatie gesteld worden. En daarna één voor één krijgen de andere deskundigen het woord. En dan kunt u die ook zo nodig bevragen. En dan hoop ik dat u het ook weer zakelijk doet, dat er nog even wat tijd over is voor het rondetafelgesprek. We gaan eventjes voorstellen. En laat ik met het verste weg beginnen.

De heer Blokland: Erik Blokland, WBE vertegenwoordiger van de Hoeksche Waard. En daar zit het eiland van Dordrecht uiteraard ook bij.

Mevrouw Van der Eijk: Janneke van der Eijk, WBE Hoeksche Waard, eiland van Dordt.

Mevrouw Huber: Mariette Huber, ik ben van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.

De heer Van Damme: Pieter van Damme, LTO eiland van Dordrecht.

Mevrouw Dekker: Mijn naam is Nettie Dekker. En ik heb het boek Jagerslatijn ingeschreven.

De heer Terlouw: Ik ben Sander Terlouw van Stichting Natuur- en Vogelwacht Biesbosch en landschapsecoloog van huis uit.

De voorzitter: En de heren van de gemeente hebben zich al voorgesteld, volgens mij. En die gaan nu een presentatie voor ons verzorgen. Wie gaat het doen? U was mijnheer Nap? Klopt hè? Op Clark hoeft u nooit lang te wachten. Volgens mij luistert die ons af.

De heer Nap: Dank u wel, voorzitter. Zal ik starten?

De voorzitter: Ja. Heeft u enig idee hoelang u voor de presentatie nodig heeft?

De heer Nap: Ik wilde eigenlijk voorstellen om er relatief snel doorheen te gaan, omdat de prestatie is verstrekt al. De antwoorden staan erin. Maar dan kan ik nog een korte toelichting geven over het hoe en waarom.

De voorzitter: Heel graag. Want iedereen heeft hem inderdaad kunnen lezen, maar dat heeft misschien niet iedereen gedaan. Wel eventjes snel er doorheen graag. Dank u wel alvast.

De heer Nap: Ik ga dat proberen. Voor de duidelijkheid, mijn naam is Albert Nap. Ik ben teamleider van het team Grondzaken binnen de gemeente. Wij zijn het team wat namens het college de jachtrechten wil gaan uitgeven. Ik laat u heel even zien wat ik wil toelichten, of wat in ieder geval in de presentatie te lezen valt, waarom wij de jachtrechten willen gaan uitgeven, in relatie tot het faunabeheer. Welke betrokken partijen zijn daarbij in beeld? Ik licht ook nog even toe om welk gemeentelijk eigendom het gaat. Wat het jachtrecht precies inhoudt. En binnen welke wet- en regelgeving dit dan gebeurt. En natuurlijk dan de ruimte voor de vragen. De reden dat we nu hier zijn, is de publicatie die de gemeente heeft gedaan. En die publicatie hebben wij gedaan, omdat voorheen onze grondeigendommen beheerd werden door Stichting De Biesbosch en wij sinds een aantal jaren zelf eigenaar weer zijn en de jachtrechten moeten gaan verstrekken. Daarbij speelt het zogenaamde Didam-arrest een grote rol. Namelijk dat alles wat wij op de markt brengen in concurrentie op de markt moeten brengen. Zo ook een recht om te mogen jagen. Dat wilden wij niet zomaar op de markt brengen. Wij wilden dat op de markt brengen op een manier die recht doet aan de situatie, zoals die de afgelopen jaren is geweest. Die naar tevredenheid is geweest, naar ons idee. En daar wilden wij een professionele partij bij betrekken, die ons inziens ook de enige serieuze gegadigde is om dat recht te gaan huren van ons. En daarom hebben wij gemeend dat recht te moeten gaan verhuren aan de Wildbeheereenheid Hoeksche Waard. En wat is dat dan? In het kader van het faunabeheer eigenlijk drie termen die daarbij van toepassing zijn, die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en die later ook nog zullen worden toegelicht door de WBE en de FBE. Om te laten zien dat het jachtrecht niet iets is van de gemeente Dordrecht, maar iets is dat binnen een breder kader van allerlei verschillende overheden plaatsvindt, deze sheet. Waarbij we vanuit het ministerie via de provincie, toezicht, via de omgevingsdiensten uitkomen bij uiteindelijk de WBE. Die dat doet in onze opdracht, namelijk de gemeente Dordrecht. Waarom doen we dat? Wij hebben 439 hectare akkerbouwgrond, die wij verpachten aan de agrariërs. En die eigenaarsrol vraagt van ons om het beheer goed vorm te geven. En dat doen wij middels het verhuren van de jachtrechten. Dat doen wij al sinds zeer lange tijd. En dat komt omdat het jachtrecht is gekoppeld ook aan het eigendomsrecht. En daarmee geven wij uitvoering aan onze verplichting om binnen de faunabeheerplannen de verantwoordelijkheden over te dragen. In dit geval aan de WBE. Dat staat hier nog eens een keer toegelicht. Dat valt ook binnen het wettelijk kader van de Omgevingswet, vanaf 1 januari 2024. Nogmaals, ik ga er wat snel doorheen. Maar voor de geïnteresseerden, u kan dit heel specifiek nalezen. En het doel waarom wij dit doen, met name om aspecten die net ook al aan bod zijn geweest, het voorkomen van aansprakelijkheid van schade bij de gemeente. En zonder het beschikbaar stellen van dit recht aan de WBE kunnen zij

niet binnen het Faunabeheerplan toezien op uitvoering van dat faunabeheer. Dan heeft u ook een vraag gesteld in uw agenderingsverzoek over de termijn. Waarom kiezen wij voor twaalf jaar? Met name om gewoon de periode die wij het jachtrecht hebben verleend in het verleden te continueren en om daarmee ook voor de langere termijn een duurzaam faunabeheer mogelijk te maken.

U heeft ook gevraagd over de financiële opbrengst. Die hebben wij hier laten zien. En vragen daarvoor tien euro per hectare. En daar hebben wij onderzoek naar gedaan, dat dat marktconform is. Een hele jacht wordt dan uitgevoerd door de WBE, binnen de daarvoor geldende wet- en regelgeving. Wij doen daar ook onze bijdrage als verhuurder, door dat aan hen beschikbaar te stellen. U heeft ook gevraagd om antwoorden op hoe er toezicht plaatsvindt. Dat gebeurt via de verschillende omgevingsdiensten. Waar de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid gemandateerd is namens de Omgevingsdienst Haaglanden. U heeft ook gevraagd in uw agenderingsverzoek om afschotcijfers. Hierop wordt later nog ingegaan in de verschillende presentaties van WBE en FBE. En samengevat betekent dit het volgende, wat hier eigenlijk opgesomd staat. En ik stel voor dat ik het niet allemaal op lees, maar dat ik het hierbij afrond en u in de gelegenheid stellen om vragen te stellen.

De voorzitter: Mijnheer Nap, ik denk dat u het keurig gedaan heeft. En ik ga gelegenheid geven voor vragen stellen. Ik zie er al een paar. En ik stel voor dat we het ook weer keurig via de voorzitter doen. Mijnheer Van Dam Timmers, u mag beginnen.

De heer Van Dam Timmers: Dank, voorzitter. Er ontstond in de vorige sessie een klein beetje verwarring over per wanneer dit in zou gaan en wanneer iets is uitgesteld en wat voor schade er misschien in die tussentijd wordt geleden. Kunt u uitleggen hoe dit qua termijnen zit, wanneer het begint, wanneer het stopt en hoe dan de situatie de afgelopen negen maanden is geweest?

De heer Van Hasselt: Ik zal daar een reactie op proberen geven. Het jachtrecht liep af in januari 2024. Er zou een nieuw jachtrecht uitgegeven worden. Vanwege het feit dat er publicatie is geweest, is er eerst nog een bezwaar gekomen vanuit iemand. Toen is het weer verdaagd. En op het ogenblik is er geen jachtcontract. Is er ook geen schade meer mogelijk. En we zitten nu eigenlijk met dit rondetafelgesprek. Voorlopig ligt er geen jachtrecht, tenzij... Er mag nu wel op ganzen gejaagd worden, omdat er... Dat is voldoende zo.

De voorzitter: Mijnheer Van Dam Timmers, voordat ik u het woord weer geef. Voor alle duidelijkheid, nu dit rondje eigenlijk alleen verhelderingsvragen en dan straks, als het even kan, nog het rondetafelgesprek. Gaat u een verhelderingsvraag stellen of een andersoortige vraag?

De heer Van Dam Timmers: Verhelderend natuurlijk.

De voorzitter: Ik wist dat u dat zou zeggen, maar ik ben bang dat het niet zo is.

De heer Van Dam Timmers: Dank, voorzitter. Maar ik heb toch een korte vraag.

De voorzitter: Heel kort dan.

De heer Van Dam Timmers: Mijn vervolgvraag is, stel de gemeenteraad wil deze periode heel kort laten duren, dat dat er niet is, wat moeten wij dan doen?

De voorzitter: Daar kan u een kort antwoord op geven mogelijk?

De heer Van Dam Timmers: Dat het jachtrecht nu niet uitgeven is?

De heer Nap: In principe niks. Dan kunnen wij zo snel mogelijk dat contractueel overeenkomen met de WBE.

De voorzitter: Dat was kort. Mijnheer Groenewege, had u een verhelderingsvraag? Heel goed.

De heer Groenewege: Ja, over de procedure waar de heer Nap het over had. Naar zijn analyse was de jacht op gemeenteground in de afgelopen jaren naar tevredenheid. Niet naar tevredenheid van de dieren, neem ik aan, maar naar tevredenheid van de jagers. Heeft de gemeente of heeft het college een analyse gemaakt van, wat zijn eigenlijk de schadecijfers en wat zijn eigenlijk populaties van de verschillende soorten die bejaagd worden op gemeenteground en wat zijn de cijfers van de aanrijdingen, voordat het college heeft besloten om jachtrecht voor al die soorten te verlenen? Is het niet mogelijk om daar wat selectiever in te zijn? Alleen daar waar de noodzaak toe noopt?

De voorzitter: Mijnheer Nap.

De heer Nap: Daar is geen onderzoek naar gedaan. En wij hebben gemeend om die verantwoordelijkheid over te dragen aan een partij die daar zicht op heeft en die dat ook uitvoert binnen het Faunabeheerplan van de provincie. En daarmee denken wij dat die zaken geborgd zijn waar u naar vraagt.

De voorzitter: Mevrouw Kamphuis, heeft u ook een verhelderingsvraag?

Mevrouw Kamphuis: Ja. Ik hoorde net dat de WBE verantwoordelijk is voor de telling en het jagen van die dieren. In hoeverre is dat dan onafhankelijk? Want hun tellen en jagen.

De voorzitter: Mijnheer Nap.

De heer Nap: Voorzitter, ik herken de vraag, zoals u die net ook stelde. En toen is er ook verwezen naar de verdere presentaties van de FBE en WBE. En ik zou daar ook graag nu weer naar verwijzen, omdat zij daar nadrukkelijker antwoord op kunnen geven.

De voorzitter: Lijkt me duidelijk.

Mevrouw Kamphuis: Voorzitter, een vervolgvraagje.

De voorzitter: Mevrouw Kamphuis.

Mevrouw Kamphuis: Ik wilde weten hoe de gemeente daarover dacht.

De voorzitter: Mijnheer Nap.

De heer Nap: Wij zien hen als een professionele partij, die dat op een goede manier vorm geeft.

De voorzitter: Duidelijk antwoord, denk ik. Ik stel voor dat wij verder gaan met de heer Van Damme van LTO Noord, afdeling Dordrecht. En ook hier geldt weer, als hij zijn presentatie, zijn verhaal gehouden heeft, alleen verhelderingsvragen.

De heer Van Damme: Bedankt, voorzitter. De stoom komt uit je oren. Deze opmerking hoor ik vaak van een boer die een schademelding wil doen bij BIJ12. BIJ12 is de organisatie waar boeren schade melden aan gewassen. Deze schademelding kost altijd 300 euro. Deze site is bijna beter beveiligd als de bank. De procedure is zeer ingewikkeld. Kortom, een boer meldt niet zomaar schade. Op het eiland van Dordt zijn 30 boeren en de oppervlakte is ongeveer 1.750 hectare. Wij hebben het gebied enorm zien veranderen. De laatste jaren voornamelijk met natuurontwikkeling. De Nieuwe Dordtse Biesbosch is bij iedereen bekend. Dit gebied trekt steeds meer vogels en gelukkig ook mensen. Wij als boeren zien de afgelopen jaren ook een andere ontwikkeling, vogels en meer wild. Vogels komen maar wat graag onze gewassen bezoeken. Jammer is dat deze soms compleet afgevreten worden. Geen oogst of een mindere oogst. Als voorbeeld. Zwanen in maart en april met honderden tegelijk. Deze zijn onmogelijk te verjagen. Deze landen op je rug, als ze toch verjaagd worden. Duiven, kraaien, ganzen zijn er het hele jaar rond. Als deze gezamenlijk besluiten om de zogenaamde val op je perceel te hebben, is het gedaan, zelfs bij een oplettende boer. En deze zijn er heel veel. De schadebedragen zijn fors. We hoorden net al een ondernemer over 25.000 euro. Als ik me goed heb laten informeren, is het tussen de 1,5 en 2 ton dit jaar. Preventieve maatregelen. Vlaggen neerzetten of met geluid vogels verjagen heeft in veel gevallen een beperkte werking. Vogels passen zich razendsnel aan en zijn niet gauw onder de indruk. Wij als LTO vinden het zeer belangrijk dat populatiebeheer en schadebestrijding goed geregeld is. De jagersclub, die actief is op het eiland, waarderen wij. En er is ook veel contact. De mensen hebben veel gebiedskennis. Naar ons inzien zeer belangrijk om met meerdere belangen rekening te kunnen houden. De gemeente is in onze ogen dit jaar nalatig geweest om het goed te regelen. Als gevolg hebben een aantal leden forse schade in gewassen. Deze konden niet gemeld worden bij BIJ12, omdat er niet aan de voorwaarden voldaan kon worden. Wij vragen ons af waar die schade verhaald moet worden. Wij kijken ook graag vooruit en gaan graag met jullie in gesprek hoe we verder gaan. Bedankt voor jullie aandacht.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Damme. Verhaal duidelijk genoeg? Ja, concludeer ik. Dan gaan we straks het gesprek met mijnheer Van Damme aan. Ga ik naar mevrouw Dekker. En via mevrouw Dekker ook mevrouw De Jong.

Mevrouw Dekker: Ik ben nu even mevrouw De Jong. Als het goed is, luistert ze mee. Ik hoop dat ik het goed doe. Bij het verpachten van de jacht op gemeentegronden worden de gronden van de gemeenschap ter beschikking gesteld aan een kleine groep personen voor het uitoefenen van hun hobby. De jacht heeft uitsluitend betrekking op het doden van één van de vijf als wild aangewezen soorten, te weten konijn, haas, fazant, houtduif en wilde eend. De jacht op het konijn is vanwege de ongunstige staat van instandhouding in het hele land niet geopend. De minister kijkt nog naar de situatie van de andere soorten. Het gaat bij jacht niet om andere diersoorten en ook niet om schadebestrijding. Door de gemeente wordt gesteld dat de WBE Hoeksche Waard als rechtspersoon verantwoordelijk is voor een redelijke wildstand, het verhuren van het jachtrecht aan jagers, educatie over de jacht en het organiseren van tellingen. Op de site van deze WBE staat, ik citeer, "De WBE is de vereniging van lokale jachthouders en jagers die uitvoering geeft aan verantwoord en duurzaam wildbeheer." Citaat sluiten. Dit zijn allemaal zaken die samenhangen met de hobbyjacht en vormen geen overtuigende redenen voor de gemeente om de jacht op eigen gronden aan deze WBE te verpachten. Het wild hoeft helemaal niet te worden beheerd. Dat de verhuur geld oplevert, mag uiteraard geen reden zijn om het wild in de gemeente over te leveren aan jagers.

Zodra jagers de jacht hebben gepacht, kunnen zij zelf bepalen wanneer en hoeveel van de genoemde dieren ze gaan doden. In het Dierenwelzijnsbeleid 2024 staat dat

Dordrecht een stad wil zijn waar dieren en dierenwelzijn de aandacht krijgt die het verdient en dat de natuur in principe zoveel mogelijk met rust wordt gelaten. Daarvoor is het belangrijk dat de gemeente zelf de regie in handen houdt en die verantwoordelijkheid niet afschuift. Een WBE is niet gericht op het algemeen belang, laat staan dat deze jagersorganisatie het welzijn van dieren en de bescherming van de natuur nastreeft. Het zijn jagers die hun hobby willen uitoefenen. De gemeente is niet verplicht om Faunabeheerplan uit te laten voeren op eigen gronden. Als er al sprake zou zijn van belangrijke landbouwschade of gevaar voor de openbare veiligheid op gemeentelijke gronden, veroorzaakt door in het wild levende dieren, zijn er diverse diervriendelijke maatregelen te treffen om dat aan te pakken. Het gaat dan bijvoorbeeld om het weren of verjagen op verschillende manieren. In het geval van landbouwschade kan de gemeente de agrariërs daarbij ondersteunen. Het doden van dieren is in de meeste gevallen helemaal niet nodig en lost eventuele problemen vaak niet eens op. En ze heeft nog één opmerking nagestuurd in reactie op het verhaal van de gemeente. De gemeente stelt in haar presentatie dat zij verplicht zijn om het Faunabeheerplan uit te laten voeren op eigen grond. Die verplichting is nergens in de wet vastgelegd. Deze bewering is onjuist. Dat was het verhaal van...

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dekker, voor het voordragen van het verhaal van mevrouw De Jong. Ik stel voor dat als uw vragen aan mevrouw De Jong heeft, dat die schriftelijk ingediend worden. En voor alle zekerheid nog maar, dat is Fauna4life. Mevrouw Dekker, u popelt ongetwijfeld om ook uw eigen verhaal te doen.

Mevrouw Dekker: Dat wordt wel een beetje langer.

De voorzitter: Maar ik hoop niet al te lang.

Mevrouw Dekker: Niet al te lang. Ik had ook een paar plaatjes.

De voorzitter: Probeer u het in een minuut of vijf. Is een verzoekje.

Mevrouw Dekker: Ik heb tien minuten.

De voorzitter: Tien mag, maar dat is wel het alleruiterste. Ik wilde even kijken of u erin trapte.

Mevrouw Dekker: Als ik mag beginnen, dan ga ik dat in tien minuten doen. De brief van het college van 26 maart aan de raad over het Dordtse Dierenwelzijnsbeleid stemt mij hoopvol. Maar ik heb er ook heel veel vragen bij. Vooral in het licht van het voornemen om de jachtrechten voor de maximale termijn van 12 jaar te verhuren aan de Wildbeheereenheid Hoeksche Waard. Dordrecht heeft hart voor wilde dieren, lees ik. Strookt dat met het toestaan van het doden van gezonde dieren? Weet u bijvoorbeeld hoeveel dieren deze jagers jaarlijks doden? Jagers van de WBE Hoeksche Waard doden in 2018, 2019 en 2020 meer dieren dan welke andere WBE ook. En er zijn er ruim 300. Hier moet ik nog bij vermelden dat dit cijfers zijn van de jagers zelf. Er is geen controle op het afschot en ook niet op de registratie daarvan. Mijn vraag aan u is, hoeveel dieren doden deze jagers op Dordtse gemeentegrond? Op hoeveel soorten de WBE Hoeksche Waard onder de verschillende regimes in 2020 jaagden, kunt u zien op de slide.

Saillant detail hier is dat geen WBE in Nederland in dat jaar meer hazen en houtduiven doodden dan de jagers van deze WBE. Zuid-Holland is sowieso een uitgesproken jachtprovincie. De provincie met de minste natuur staat al jaren in de top 3 van provincies waar jagers de meeste in het wild levende dieren doden. Een verklaring

daarvoor is wellicht te vinden in de samenstelling van de Faunabeheereenheid. Hoewel de FBE Zuid-Holland claimt dat er maatschappelijke organisaties in vertegenwoordigd zijn, blijkt dat niet uit de zetelverdeling. In de praktijk behartigen ze zowel de belangen van jagers en belanghebbenden bij de jacht. De enige partij die staat voor het belang van het dier is de Dierenbescherming. Deze hebben een halve zetel. En deze is al lange tijd onbezet. Wie anders dan deze raad kan de belangen van de dieren die op Dordts grondgebied leven behartigen? Inbreuken op dierenwelzijn worden steeds minder geaccepteerd, staat in de brief te lezen. Bent u zich ervan bewust hoe weinig draagvlak er is voor de plezierjacht? Dit is de jacht op de vijf wildlijst soorten, die zijn al een keer genoemd. En weet u dat het niet goed gaat met deze soorten? Is het in dit licht verantwoord dat jagers tijdens het jachtseizoen ongelimiteerd op deze soorten mogen schieten? Een gemeente mag dan geen zeggenschap hebben over welke soorten op de wildlijst staan, ze kan wel degelijk strenge aanvullende eisen stellen aan de plezierjacht op haar eigen grond. De inwoners van Dordrecht vinden het welzijn van dieren wel zeer belangrijk, lees ik. En dat klopt met wat we weten over hoe de Nederlandse bevolking denkt over de jacht. Wacht, ik mis er één. Dit waren de jachtlijst soorten en dit is de staat van instandhouding op dit moment. Maar ik denk dat onze ecooloog daar misschien ook nog wel op terugkomt. Ik praat veel te snel. Ik sla dingen over. Ruim 7 op de 10 Nederlanders vinden het niet acceptabel dat jagers voor hun eigen plezier mogen jagen, zo bleek uit een onderzoek in 2022. Ook benutting, zoals jagers de plezierjacht tegenwoordig plegen te noemen, krijgt weinig bijval. 65 procent van de ondervraagden vindt dat alleen professionals dieren mogen doden. Een recent Europees onderzoek onder plattelandsbewoners laat soortgelijke uitkomsten zien. 2 op de 3 ondervraagden vinden bescherming van biodiversiteit en dierenwelzijn belangrijker dan de instandhouding van traditionele jachtpraktijken. 70 procent steunt de stelling dat elk wild dier een voelend wezen is dat beschermd moet worden. Vertaald naar Dordrecht betekent dat, dat ruim 85.000 Dordtenaren een respectvolle omgang met in wild levende dieren belangrijker vinden dan de belangen van enkele Dordtse jagers. De FBE claimt dat de plezierjacht een bijdrage levert aan het verminderen of voorkomen van landbouwschade. Het bewijs voor die claim is nergens terug te vinden in het beheerplan. Er vindt helemaal geen structurele registratie plaats van schade, veroorzaakt door wildlijst soorten. Moet niet eerst de noodzaak voor de plezierjacht onderzocht worden, voordat we die toelaten op uw grond? Jacht mag alleen toegestaan worden bij een bewezen noodzaak, vindt een meerderheid van de Nederlanders. 7 op de 10 ondervraagden willen dat effectieve, niet dodelijke en humane methode voor het beheer van wilde dieren worden onderzocht en toegepast. Dat is in lijn met het uitgangspunt van de wet, het nee, tenzij-principe. Uw ambities gaan verder dan de wet voorschrijft, lees ik. Dat is niet het geval waar het gaat over de beheerjacht of schadebestrijding. Die is uitsluitend toegestaan als eerst alles in het werk is gesteld om landbouwschade of risico's voor de veiligheid te voorkomen. Aan deze voorwaarde is in Dordrecht niet voldaan. Zo mogen jagers reeën doden, zonder dat eerst alles in het werk is gesteld om aanrijdingen te voorkomen. Deze stelling onderbouw ik uitvoerig in een reeënmanifest, dat ik binnenkort zal publiceren. Met daaraan gekoppeld een petitie. Het college vindt het welzijn van dieren in haar stad belangrijk. Bent u zich ervan bewust hoe dieronvriendelijk de jacht is? Het veroorzaakt veel schrijnend dierenleed.

Buiten het opjagen van de dieren, wat veel stress veroorzaakt, zijn dieren zelden direct dood na een schot. Tussen de 19 en 29 procent van de wilde eenden vliegt rond met hagel in het lijf. Bij ganzen ligt dat percentage nog hoger. Van de konijnenjacht weten we dat 40 procent van de beschoten dieren niet direct dood is. Aangeschoten dieren worden vaak eerst door honden in de bek genomen en daarna doodgeslagen of doodgestoken. Een onbekend aantal aangeschoten dieren wordt nooit gevonden en sterft een langzame en pijnlijke dood. Neemt u als gemeente verantwoordelijkheid voor de pijn en stress die

bejaagde dieren doormaken? En hoe voorkomt u dat in het wild levende dieren binnen uw gemeentegrenzen ernstig lijden door de jacht? Hoe houdt u toezicht op dierenwelzijn tijdens de jacht en afschot in het veld? Monitoring is ook nodig bij tellingen door jagers. Het CBS oordeelde dat de telgegevens en protocollen van de WBE's niet bruikbaar zijn, ik citeer, "Omdat gegevens zodanig zijn dat zij niet gevalideerd kunnen worden." Sluit citaat. Het CBS beoordeelt de telprotocollen van jagers als onvoldoende en twijfelt eraan in hoeverre jagers deze protocollen überhaupt volgen. Ook in Dordrecht, dat zei mijnheer Koole al, tellen jagers reeën en berekenen ze daarna zelf hoeveel dieren ze mogen doden. Een toelichting op hoe dit gebeurt, geef ik in het hiervoor genoemde reeënmanifest. Vindt u het wenselijk dat jagers in Dordrecht reeën afschieten, terwijl zij zich baseren op eigen onbetrouwbare tellingen? Zou het niet redelijk zijn om op zijn minst de voorwaarde te stellen dat een objectieve partij participeert in deze tellingen? U schrijft in uw brief ook over het niet verstoren van een natuurlijke balans. Wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat afschot de vruchtbaarheid van dieren juist aanjaagt, wat natuurlijke processen verstoort. In mijn boek Jagerslatijn ga ik er uitgebreid op in. Een diervriendelijke stad maken we samen, schrijft u. En u spreekt de wens uit voor prettig samenleven van mensen en dieren in de openbare ruimte. Dat is in mijn optiek in directe tegenspraak met het verlenen van jachtrechten aan jagers. Want co-existentie bereik je niet met het doden van dieren.

De voorzitter: Mevrouw Dekker.

Mevrouw Dekker: Mijn stelling is dat juist het beheer... Ik ben bijna klaar.

De voorzitter: Fijn. Wilde ik net zeggen.

Mevrouw Dekker: Mevrouw De Jong was heel kort. Ik mag een beetje langer.

De voorzitter: Dat gaan we niet doen.

Mevrouw Dekker: Dan moet u me niet onderbreken, want dan gaat het helemaal niet lukken. Co-existentie bereik je niet met het doden van dieren. Mijn stelling is dat juist het beheer met het geweer diervriendelijke en innovatieve oplossingen voor eventuele schade door overlast in de weg staat. Gemeentes hebben juridische middelen om de plezierjacht op eigen grond aan banden te leggen. Ook voor de beheerjacht zijn regionaal uitzonderingen mogelijk. Zo is in Terschelling de reeënjacht gesloten, terwijl deze in andere delen van Friesland nog wel plaatsvindt. Ik hoop dat u, raadsleden van mijn stad, zich het lot van in wild levende dieren aantrekt. Niet alleen in woorden, maar ook in daden. Want dieren hebben geen stem. Ik heb er nog één citaat. Ik sluit af met een citaat van Johnas van Lammeren, wethouder in diervriendelijkste gemeente van Nederland, Amersfoort. "Alles met veren, poten, vleugels of schubben is net zo goed inwoner van Amersfoort." Tot nu toe de enige gemeente die geen jacht toestaat op gronden waar ze eigenaar van is.

Ik zou het geweldig vinden als mijn stad de eerste jachtvrije gemeente van Zuid-Holland zou worden. Dierenwelzijn is mensenwerk, aldus Van Lammeren. En het lot van de in het wild levende dieren in Dordrecht ligt in uw handen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dekker. Was dit verhaal helder genoeg voor iedereen? Dan ga ik naar mijnheer Terlouw, van de Natuur- en Vogelwacht.

De heer Terlouw: Dank u wel, voorzitter. Dan wacht ik nog even op mijn presentatie. Dan wil ik graag nu even uw aandacht. Dank u wel. Natuur- en Vogelwacht Biesbosch. Wij

staan voor natuurbescherming en natuurontwikkeling in de ruimste zin van het woord. En daarom gaat dit ons ook zo aan. En daarom zijn wij ook tegen de jacht, want dat heeft niks met natuurontwikkeling of natuurbescherming te maken. En daar wil ik u eventjes een paar argumenten voor meegeven. Een aantal van die argumenten zijn net al voorbijgekomen door mevrouw Dekker. Het onnodig lijden van dieren. Dat behoeft eigenlijk geen verdere uitleg. Dan ga ik ga snel verder. Maar vergeet ook niet dat ernaast ook een grote mate van verstoring is voor andere diersoorten, die bijvoorbeeld wel beschermd zijn. Als je in zo'n veld zit en je schiet daar een dier, alle andere dieren in zo'n veld schrikken ook op. Gevolg is, die soorten zijn ook extra gestrest. En stress betekent ook dat ze meer energie verbruiken. Als ze opvliegen, omdat ze verjaagd worden, gaan ze ook meer energie verbruiken. En die energie moeten ze ook weer aanvullen. Dat betekent dat ze nog meer willen gaan eten. Eigenlijk ben je ook averechts bezig. En dieren die verjaagd worden, die worden ook nog sneller verzwakt, omdat ze meer energie verbruiken. De kans dat ze ziek worden, is ook nog eens groter. Dat helpt allemaal niet bij een goede stand in de natuur. En daarnaast, wat wij ook waarnemen op het eiland, is dat er dieren worden bijgevoerd. En dat heeft volgens mij ook niks met natuur te maken. Als je de fazanten aan het bijvoeren bent op je eiland, waar ben je dan mee bezig? Eerst ga je ze bijvoeren en dan ga je ze afschieten. Dat noemen we eigenlijk veeteelt. En volgens mij heft dat ook niks met natuur te maken. Volgende sla ik over, omdat mevrouw Dekker daar ook al op in is gegaan. Maar wat vooral ook wel belangrijk is, is dat er verschillende soorten afschot met geweer zijn. En dat is af en toe een paar keer langsgelopen. Maar daar bestaat volgens mij heel veel onduidelijkheid over. En het is goed om te beseffen, denk ik, als college dat je daar ook onderscheid in kan maken in de vergunning die je afgeeft. Plezierjacht, waar ik me hier op gefocust heb, want jacht is plezierjacht, is wettelijk vastgelegd. Schadebestrijding is geen jacht. Dat is weer een ander onderdeel daarvan. En daar kan je ook onderscheid in maken in je vergunning. Dat wil ik graag meegeven. Maar omdat het over het jachtrecht ging, heb ik mij hier in de verdere presentatie even op de jachtsoorten gericht. En daar wil ik dan ook iets verder bij stilstaan. Kijk naar de wilde eend. Linksboven het plaatje van de landelijke trend van de wilde eend. Rechtsboven, daarnaast, de trend van de wilde eend in de Biesbosch. Natura 2000-gebied. Waar de wilde eend een Natura 2000 instandhoudingsdoel is. De groene lijn die daardoorheen loopt, is dat instandhoudingsdoel. Daar zitten we ruim onder. Waarom zou je een dier, die ruim onder zijn instandhoudingsdoel zit, bejagen? Net aan de andere kant van de Biesbosch, aan de andere kant van die dijk. Vind ik heel vreemd. Vanuit de Natuur- en Vogelwacht tellen we al sinds 1990 in de maanden oktober tot met maart, midden van de maand, met alle vrijwilligers, iedereen mag mee, ook jagers, alle vogels op het eiland. En als je dan naar die trend gaat kijken, linksonder, dan zie je eigenlijk ook dat er een afname is. Ook op het eiland van Dordt is er een afname van de wilde eend. Waarom zou je die dan gaan bejagen?

Ook als broedvogel, dat zijn weer een ander soort tellingen, zie je hier in het rood de lijn landelijk en in blauw de lijn van de broedvogelaantallen van de wilde eend in de Biesbosch. Ook die nemen alleen maar af. Bij de houtduif eigenlijk hetzelfde soort verhaal. Landelijk neemt hij sterk af. Zien we linksboven. Ook op het eiland van Dordt, rechtsboven, neemt hij af als wintervogel. In die oktober tot en met maart tellingen. Linksonder zijn weer de broedvogelaantallen. Ook die nemen af. En als je specifiek alleen naar Zuid-Holland kijkt, dan zie je daar ook een gestage afname van de houtduiven. Het gaat daar helemaal niet goed mee, ondanks dat beheer voor een redelijke wildstand, zoals dat wordt genoemd. Fazant, zelfde verhaal. Landelijke trend, linksboven, sterke afname. De tellingen in de winter, rechtsboven, lichte afname, laat ik het zo zeggen, en redelijk stabiel. Als broedvogel, linksonder, weer in blauw, in de Biesbosch, ook een zeer sterke afname. Nu al een jaar op een heel laag niveau. En als je dan kijkt naar die tellingen, even specifiek van afgelopen jaren, rechtsonder, dan zien we ook geregeld wat

opvallends. Afgelopen winter was het wel weer heel duidelijk. Zoals jullie waarschijnlijk allemaal op de basisschool geleerd hebben, in mei leggen alle vogels een ei. Dat betekent dat je dan in juni en juli, die maanden daarna, veel jonge vogels ziet, als het goed gaat met ze. Wij zien altijd een piek in het aantal fazanten om de paar jaar in december, als het afschotsseizoen begint. Dan zijn er opeens heel veel meer fazanten in de polder. Bijna allemaal mannetjes trouwens, dat is ook ecologisch gezien knap, die daar heel verdwaasd rondlopen, op zoek naar het gaas van een kooi. Oftewel, er wordt ook illegaal uitgezet, wat niet mag, om te kunnen jagen. Als je dan nog even samenvattend kijkt naar een onderzoek wat LNV heeft laten uitvoeren, twee jaar geleden. Hoe gaat het landelijk met al die soorten, de plezierjacht, echt de jachtsoorten? Die werden allemaal als matig ongunstig of zeer ongunstig beoordeeld. Waarom zou je dan dit toestaan? Het gaat slecht met die soorten. Daarnaast heb je ook nog eens dat er heel vaak andere soorten tussen zitten, die heel erg op elkaar lijken. Wat we ook zien in het veld, is dat als houtduiven bijvoorbeeld geschoten worden, dat niet alleen een houtduif geschoten wordt, maar ook een holenduif. Die lijkt erop. Kijk maar wat het verschil is, links en rechts. Dat is behoorlijk moeilijk. Helemaal op afstand, met licht tegen misschien wel. En zo zijn er ook de Turkse tortel of de zomertortel, die inmiddels al bijna van het eiland verdwenen is. Daar gaat heel vaak wat mis. Ook met eenden is dat bijvoorbeeld zo. Het mannetje van een krakeend is nog wel goed te herkennen, als je een beetje verstand ervan hebt. Die is linksboven, met die witte plek op zijn flank. Maar het vrouwtje zwemt ervoor. En als je dan naar het vrouwtje van de wilde eend kijkt, daar rechts, die lijkt er sprekend op. Dat verschil zie je niet. Er sterven ook andere beschermde dieren door dit soort jacht. En ze zitten dan ook nog eens altijd in groepen, heel vervelend, met soorten door elkaar. Als je op één gaat jagen, dan verstoor je ook nog de andere beschermde soort vaak. Als je naar de haas en het konijn kijkt, dan hebben we eigenlijk geen goede tellingen van het eiland, omdat die heel moeilijk te tellen zijn. Konijnen zitten vooral in het stedelijk gebied. Daar doen ze het nog een klein beetje goed, alhoewel myxomatose daar ook heel zwaar heeft huisgehouden. In de polders kom je die bijna niet tegen, het konijn. Haas zit daar echter wel. Maar we zien ook, als je kijkt landelijk, de trend neemt af. Voor Zuid-Holland is ook de trend negatief beoordeeld. En de totaalbeoordeling die LNV heeft laten uitvoeren door Wageningen Universiteit staat op zeer ongunstig voor beide soorten. Ook dat wilde u uitgeven. En daar komt bij, ze staan op de rode lijst. En sinds 1 januari van dit jaar is de Omgevingswet van kracht, waarin staat dat de provincies de verantwoordelijkheid hebben om rode lijst soorten te behouden en te laten herstellen, zodat ze van de rode lijst af gaan. En dan is het niet bedoeld door ze uit te laten sterven, maar door ze weer op een gunstig niveau te krijgen.

Met het uitgeven van het jachtrecht voor de plezierjacht maak je het de provincie wel erg moeilijk om die doelstellingen te halen. Daar zou ik nog eens als raad met de provincie over in gesprek gaan. Wat ik ook nog mee wil geven, en daar begon ik mee, dat onderscheid is heel erg belangrijk. Wat er nu voorligt, is gewoon een vrijbrief aan de WBE om eigenlijk een groot deel te doen wat ze willen. Ik zou willen vragen aan de raad, kijk alstublieft goed naar, hoe gaat het met de soorten die wij nu vrijgeven voor jacht of voor schadebestrijding? Moet dat wel? Want je kan allemaal voorwaarden opnemen ook in die vergunning. Kijk daar alstublieft goed naar. En laat ook niet, de schadebestrijding, al die andere soorten daar de dupe van zijn. Waar gaat het eigenlijk om? Ik hoor voornamelijk ganzen hier. En landelijk is dat ook zo. Negentig procent van alle schade aan landbouw komt door ganzen. Waarom zou je dan sowieso al die andere soorten op voorhand ook afknallen? Naast dat natuurlijk eerst alle andere mogelijke middelen volgens de wet gebruikt moeten zijn, voordat je op afschot overgaat voor schadebestrijding.

De voorzitter: Mijnheer Terlouw, kunt u afronden?

De heer Terlouw: Zeker. Ik wil nog even meegeven dat jacht ook echt voor een verstoorde ecologische balans zorgt in de natuur. En dat de Biesbosch een ontzettend belangrijk gebied is voor al deze soorten. Echt internationaal van belang. En dat je daar ook al heel gauw tegenin gaat, door ze heel veel af te schieten. Helaas heb ik niet de ganzen meegenomen als kaartje voor de trend, want ik had me op de plezierjacht gericht. Maar ook daarvan hebben we een trend op het eiland van Dordt. En die is al sinds 2000 stabiel, licht afnemend. Maar laten we zeggen stabiel. En u bent welkom met de tellingen mee te gaan.

De voorzitter: Dank u wel. En de tribune mag graag stil blijven. Heeft iemand nog een prangende vraag? Mevrouw Lammens.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Ja, graag. Ik zag dat het kaartje was vanaf 1975 ongeveer. Namens de voorzitter natuurlijk even aan mijnheer Terlouw. Als het vanaf 1975 is, we zitten natuurlijk in Nederland nu op achttien miljoen mensen. Eigenlijk hebben we te veel mensen hier, maar om die af te schieten, dat gaat natuurlijk ook niet. Dat is eigenlijk het grootste probleem. Maar we moeten het met elkaar doen. Omdat we achttien miljoen mensen hebben, hebben we gewoon minder grond voor de dieren. Maar we willen wel evenveel dieren hebben, met minder grond.

De voorzitter: Wat is uw verhelderingsvraag?

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Mijn verhelderingsvraag is, moeten we als wij minder grond hebben voor de dieren... Er is nog steeds vijftig procent landbouwgrond in Nederland. Maar er is minder grond voor natuurgrond. Hoe kunnen we dan in vredesnaam zoveel dieren behouden? En de vos en de ekster hebben toch ook invloed op de vogelstand?

De voorzitter: Mijnheer Terlouw.

De heer Terlouw: Dat zijn meerdere vragen. Laat ik met eerst één beginnen. De hoeveelheid grond. Het eiland wordt niet groter. Die is al vrij lang stabiel. Inpolderingen doen we niet meer.

Maar wat je wel ziet, is dat de hoeveelheid natuur in het gebied juist iets is toegenomen door de Nieuwe Dordtse Biesbosch, als je het vergelijkt met bijvoorbeeld 1975. Als je het vergelijkt met 1900, dan zie je dat daar de polder de Biesbos is ingepolderd. Dat daar heel veel natuur eerst is afgegaan en daarna is er een heel klein stukje teruggegeven. En juist die landbouwgebieden zijn voor veel soorten heel erg onaantrekkelijk, behalve voor ganzen. Er is niet minder gebied beschikbaar voor ze. Er is zelfs iets meer voor ze. Maar toch zie je de trends allemaal negatief zijn. Over die trends. Je hebt ook als overheid een verantwoordelijkheid om die diersoorten in stand te houden. Die trends gaan alleen maar naar beneden. Hoelang hou je dat vol? En ik had nog een derde, maar die ben ik even kwijt.

De voorzitter: Ten derde was, mevrouw Lammens?

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Bij mij in de tuin zag ik vroeger veel meer mussen en nu veel meer eksters. Die eksters zitten gewoon die kleine vogeltjes op te eten. En er lopen bij ons in de wijk ook gewoon vossen rond. En die vossen eten ook eieren en vogels en van alles op.

De heer Terlouw: Vossen zijn je beste vriend als je ganzen een beetje in toom wil houden. Schiet vooral geen vossen af, want die kunnen heerlijk tekeer gaan om de populatie op sommige plekken misschien eventjes wat minder te krijgen. Zie het ook echt in het totaal, zou ik zeggen. A mens als je gaat schieten, ga je de balans verstoren.

De voorzitter: Dank u. Ik heb het gezien, mevrouw Kamphuis, maar ik heb nog twee mensen die toch echt voorgaan nu eventjes. Ik ga naar mevrouw Huber van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland. Uw microfoon even aan, dan gaat het wat beter.

Mevrouw Huber: Dank, voorzitter. Ik ben van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland. De organisatie die verantwoordelijk is in Zuid-Holland voor het vormgeven en coördineren van het faunabeheer. Dat is planmatig faunabeheer. In mijn bijdrage ga ik kort proberen toe te lichten hoe het geregeld is in Zuid-Holland. En dan kan ik niet alles meenemen, want het is heel ingewikkeld geregeld. Dat mag ik wel zeggen. Als u nog vragen heeft, kan ik nog toelichten. Maar ik ga er een beetje in vogelvlucht doorheen. En daarnaast nog even de belangrijkste thema's voor het faunabeheer in Zuid-Holland. Wij maken er faunabeheerplannen voor. Dat zijn eigenlijk de grootste in het kader van de schadeprobleemsoorten waarvoor beheer nodig is. Dan begin ik met het bevoegd gezag voor het faunabeheer. En in eerste instantie ook de wet. Dat is de Omgevingswet, die het faunabeheer regelt. En daarin staat dat bijna alle diersoorten beschermd zijn. Alle inheemse diersoorten zijn beschermd. En ook exoten en verwilderde diersoorten hebben nog wel enige bescherming. Niet zo groot als inheemse soorten, maar ook die zijn in bepaalde mate beschermd. En in die wet staat ook dat vangen en doden en het bewerken van eieren bijvoorbeeld gewoon verboden is. Dat mag niet. Maar daar kan wel van worden afgeweken. En dan komt faunabeheer om de hoek kijken, omdat het meestal gewoon vangen of doden is of eieren bewerken. En de voorwaarden voor die afwijkingen zijn, dat er schade of risico is aangetoond. Er moet veel landbouwschade zijn of de verkeersveiligheid moet in het geding zijn. En het moet ook stevig onderbouwd worden. Dat is één. De tweede is dat je niet op een andere manier het probleem even kunt oplossen. Daar is vanavond ook al over gesproken. Kun je preventieve middelen inzetten om het probleem te voorkomen? Het is ook een voorwaarde dat we eigenlijk aannemelijk moeten maken dat het niet kan.

Of alle andere middelen moeten zijn geprobeerd, voordat er een toestemming komt voor faunabeheer. En derde voorwaarde van de Omgevingswet om faunabeheer toe te staan, is dat er geen risico mag zijn voor de staat van instandhouding van de diersoort. De maatregelen mogen geen gevolgen hebben voor die staat van instandhouding. Dan nu het bevoegd gezag. De minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur is het geworden. Elke vier jaar veranderen ze weer van naam. Maar dit is het. Gaat vooral over de opening en sluiting van de jacht. En faunabeheer is inderdaad jachtbeheer en schadebestrijding. En jacht is maar een klein onderdeel van het faunabeheer. En dat gaat over, op het ogenblik, vier wildsoorten. Er zijn vijf wildsoorten aangewezen in de wet, maar op het konijn is de jacht gesloten. Het gaat over haas, houtduif, wilde eend en fazant. Dat zijn de vier soorten die mogen worden bejaagd onder de Omgevingswet. En de minister is verantwoordelijk voor het openen en sluiten van de jacht. En zij mag de jacht niet openen als de staat van instandhouding in het geding is. Daarom heeft ze twee jaar geleden, meen ik, de jacht op het konijn gesloten en in een aantal provincies ook de jacht op de haas en fazant. De provincie Zuid-Holland is eigenlijk het bevoegd gezag voor al het overige faunabeheer. Op een paar kleine dingen na. Dat betekent dat de provincie Zuid-Holland ook toestemming geeft voor faunabeheer. De volgende. Dan het Faunabeheereenheid Zuid-Holland. De organisatie waarvan ik ben. Wij zijn een stichting. En we zijn bij de wet ingesteld. Dat is vreemd. We zijn geen bestuursorgaan, maar het lijkt er soms wel een beetje op. En het is hier al gezegd, de Faunabeheereenheid heeft

een onafhankelijk voorzitter en heeft vijf bestuursleden, die verschillende stromingen vertegenwoordigen. Eén is de jacht. Twee is particulier grondbezit. Drie zijn de agrariërs. Vier de terreinbeheerders. Staatsbosbeheer staat hier niet bij, maar hoort daar ook bij. En we hebben inderdaad ook nog een zetel voor de maatschappelijke organisaties, die door twee organisaties wordt ingevuld. En de Faunabeheereenheid, dat staat in de wet, is verantwoordelijk voor het planmatige faunabeheer. Het planmatig uitvoeren van jachtbeheer en schadebestrijding. En het is een beetje verwarrende terminologie. Alle handelingen gaat het eigenlijk om het doden van dieren of het bewerken van eieren. Maar er zijn gewoon verschillende titels waarop dat mogelijk is. Jacht is er één. Beheer wordt vaak gebruikt als we de populatie naar beneden brengen. Daar heb je een vergunning voor nodig. En schadebestrijding wordt als term vaak gebruikt als je echt op het perceel probeert schade te voorkomen. Maar het is een beetje een juridisch ding. Het komt wel op veel punten op hetzelfde neer. Jacht kom ik dadelijk op. Al deze vormen van beheer worden uitgevoerd ter voorkoming van schade, ter afwending van risico's. Dat geldt ook voor jacht. Ook de jacht wordt uitgevoerd om schade te voorkomen. Alleen in de jacht zit ook nog een kleine benuttingscomponent. Dat er gezegd wordt, jagen wordt ook uitgevoerd ter benutting van die dieren.

De voorzitter: Ik ga u even een waarschuwing geven. U zit op de helft van uw tijd.

Mevrouw Huber: Dan zal ik even snel doorgaan. Het Faunabeheerplan wordt goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. De FBE stelt het op, de Faunabeheereenheid. Gedeputeerde Staten keurt het goed. Daarna mag het pas uitgevoerd worden, dat faunabeheer. Jachtbeheer en schadebestrijding. En al het faunabeheer, dat zei ik net al, wordt uitgevoerd. Het heeft bescherming van wettelijke belangen, onder andere flora, fauna, landbouw en openbare veiligheid. De volgende. Dan ga ik even heel snel door een paar belangrijke thema's die spelen in Zuid-Holland. De reeën is hier ook veel over gezegd. Reeën worden beheerd. En dat betekent dat de populatie naar beneden wordt gebracht en stabiel wordt gehouden.

En om twee redenen, de verkeersveiligheid en ook de landbouw. Reeën kunnen ook schade veroorzaken aan landbouw. Ik heb hier de gegevens van de geregistreerde aanrijdingen in Zuid-Holland in 1 jaar, in '23. Dat zijn er 211 geweest. Maar daar moet ik wel bij zeggen dat het alleen geregistreerde aanrijdingen zijn. Er zijn er waarschijnlijk meer, maar het is ook heel moeilijk om ze te achterhalen. En wij doen ook nog een poging om een betere registratie van aanrijdingen te krijgen. Bijvoorbeeld, wegbeheerders halen ook gewoon dieren op langs de weg. En dan heb je geen registratie van. En daar wil ook nog bij opmerken dat het heel goed is om die registraties te hebben, want daarna willen wij als Faunabeheereenheid in de provincie kijken bij sommige punten, waar veel aanrijdingen plaatsvinden, of je daar bijvoorbeeld een raster neer kan zetten. Als je een goede registratie hebt van de aanrijdingen, kun je daarna eventueel een raster als alternatief middel neerzetten. Maar dat neemt niet weg dat de reeënpopulatie ook beheerd wordt. En je hebt ook nog valwild, 245 in Zuid-Holland. Dat kunnen bijvoorbeeld ook dieren zijn die in hekken verstrikt raken of die door honden, dat is ook een groot probleem, aangevallen zijn. Het volgende thema is een vrij nieuw thema, bever en waterveiligheid. Daar voeren wij nog heel weinig beheer op uit. Maar de bevers zijn natuurlijk 30 jaar, 40 jaar geleden al uitgezet, hier in de Biesbosch ook. En in Zuid-Holland komen ze vooral in de Hollandse Delta voor. Maar ze trekken ook steeds verder naar het noorden op. En bevers kunnen wel aanzienlijke schade aan dijken en wegen veroorzaken. De plaatjes die u ziet, de één is een gat door een bever. Volgens mij is die hier nog op het eiland van Dordrecht gemaakt. Maar ik ben het vergeten na te vragen. En het andere plaatje is ook een dijk, die wordt hersteld. En dat een bever erin gegraven heeft. En die rode strepen zijn eigenlijk de gangenstelsels. Op sommige

plaatsen kun je gewoon geen bevers hebben. Op het ogenblik worden er vooral nog dammen weggehaald en dat soort zaken. Op een gegeven moment zullen wij ook waarschijnlijk overgaan op het doden van bevers. Want vooral in het noorden van de provincie, bij boezemdijken, is het gewoon veel te gevaarlijk. Daar kunnen bevers niet graven. Volgende thema. Predatie.

De voorzitter: Ik ga u echt uw laatste minuut aankondigen, want er is nog een spreker.

Mevrouw Huber: Dan ga ik hier door. Predatie is ook een thema. Vooral het beheren van de vos. En dan kom ik nu op een aantal plaatjes van de faunaschade. Dit is de faunaschade in geheel Zuid-Holland. En het is misschien toch wel interessant voor de vraag van helpbeheer nu. Knobbelswanen hebben wij altijd kunnen beheren in Zuid-Holland. De rechter heeft daar een tijdje geleden gezegd, dat kan niet meer. Daarna hebben overigens wel voor het grootste deel de Raad van State ons nog in het gelijk gesteld. Binnenkort kunnen we weer knobbelswanen bestrijden. Maar je ziet hoe de schade is opgelopen. En dat is alleen de tegemoetkoming in de faunaschade, die net ook ter sprake is gekomen. Er is meer dan 8 ton in Zuid-Holland aan tegemoetkomingen uitgekeerd, terwijl er vroeger 10.000 euro schade ongeveer was. De smient, ongeveer eenzelfde verhaal. Ik zal hem overslaan. Meerkoet. Er komen meer meerkoeten en die beheren we niet. De schade voor de provincie. Hiervoor is BIJ12 gezegd. Maar BIJ12 verleent die tegemoetkoming voor de provincie. Die schade loopt ook naar een half miljoen toe, op het ogenblik. En dit zijn de top schadecijfers in Zuid-Holland. De gans, dat klopt, meer dan 7 miljoen euro aan tegemoetkomingen verleend. En de tegemoetkoming is nog maar een deel van de schade. En de andere soorten heb ik genoemd, de knobbelswaan, de smient.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Huber: Ik heb ook nog de afschotgegevens, maar die sla ik dan over.

De voorzitter: Ik denk dat de andere... Ze hebben allemaal de presentaties. Ze kunnen die gegevens zien. Maar ik wil ook mevrouw Van der Eijk nog even recht doen, want die heeft ook nog een presentatie. Ik stel voor dat we daar gelijk naar overgaan. En Clark heeft inmiddels al begrepen dat we een beetje haast hebben. De Agendacommissie is een beetje erg optimistisch geweest, wat ze hier helemaal in gestopt hebben. En voor alle duidelijkheid, mevrouw Van der Eijk is van Wildbeheereenheid Hoeksche Waard. Ga uw gang. Ze doet het samen met de heer Blokland.

Mevrouw Van der Eijk: Inderdaad.

De voorzitter: Maar alle twee tegelijk aan, dat is een beetje lastig. Dan krijgen we een heel vreemd geluid.

De heer Blokland: Dan trap ik af.

De voorzitter: En u heeft niet elk tien minuten.

De heer Blokland: Dat wisten we. Gelukkig had iemand een foto gevonden van een jaar of 14 of 16 geleden. Toen lukte het allemaal nog prima. 58 jaar ondertussen, getrouwd, 3 kinderen, sinds 1991 muskusratten, tegenwoordig heet dat beheerder. Vanger mag niet meer. Ook het waterschap doet aan een beetje pr. Bij waterschap Rivierenland, maar wel werkzaam in de Hollandse Delta. Ik ben in dit gebied wel heel erg goed bekend, want ik loop daar al sinds '93 5 dagen in de week in de polder. De volgende. Waar komt het

jagen vandaan? Dat komt hier vandaan. Voor de kenners onder ons is dit Fre Vos. En die woonde op de Thomaswaard. Dat ligt in de Sliedrechtse Biesbosch. En die man was 's winters broodjager, naast dat hij 's zomers op het land werkte en 's winters riet snee. En toevallig vond mijn vader... Even de locatie Thomaswaard, dat is aan de rechterkant daar. Die vond dat jagen ook heel erg interessant. En ik mocht als klein ventje mee. En ik vond dat ook heel erg interessant. En dat ben ik vervolgens de rest van mijn leven blijven doen. Dan ga ik er toch even op in. Als klein mannetje mocht ik mee gaan lopen. En dan liepen wij over die polders daar. Want daar staken we met de roeiboot over naar Hardinxveld, want ik woon op Hardinxveld. En daar deden wij in het voorjaar weidevogeleieren zoeken. Niet om te rapen, maar enkel om te zoeken. Een soort sport. En dat was één groot feest, want het wolkte daarvan. Maar daar werd noch beheer en schadebestrijding toen uitgevoerd. Toen is een partij daar eigenaar van geworden en die heeft er natuur van gemaakt. Nu moet je zoeken om er één of twee te vinden. Reden zal divers zijn. Maar iets inrichten als natuurgebied is geen garantie dat het dan een succes wordt. Die wil ik vast meegeven.

De voorzitter: Als u uw microfoon uitdoet, dan kan uw buurvrouw.

Mevrouw Van der Eijk: Goedenavond allemaal. Dank u wel, voorzitter, voor deze uitnodiging. Mijn naam is Janneke van der Eijck, 42 jaar. Ik woon samen met mijn vriend. Wij hebben samen een zoon. Ik ben bewoner, agrariër en jager in polder de Biesbosch. Een groot liefhebber van de polders en zijn natuur. Hier zien we de polder de Biesbosch, waar het allemaal over gaat vanavond, Ik woon samen met mijn gezin precies in het midden.

U ziet daar het gehele landbouwweld of alle akkers van de landbouw en daaromheen alle natuur. Rechts, voor de bekenden in de polder, het welbekende keetje. Die staat bij ons midden op de akker. Wij zijn daar zeer trots op.

De heer Blokland: Taken en verantwoordelijkheid van de WBE. Ik denk dat het meeste wel genoemd is al, maar ik wil er toch nog een keertje op terugkomen. Wij zijn eigenlijk de schakel tussen de provincie die beleid maakt en doelen stelt. En wij zijn uitvoerend. En wij communiceren met de omgeving. Dat doen we in verenigingsverband. Dat is ook bij wet geregeld. Want vroeger had je allemaal wel losse jagers. We doen het in verenigingsverband. En dan doen wij niet alleen maar het schieten van dieren. Wij nemen ook zitting in... Bijvoorbeeld als er nieuwe Natura 2000 plannen gemaakt moeten worden of er moet een predatiebeheerplan gemaakt worden door ANV's. Daar nemen wij ook zitting in. Wij vertolken wel degelijk een maatschappelijke functie, om het in het buitengebied zo goed mogelijk te laten lopen. Met als doel dat de doelen van de provincie gehaald gaan worden. Dat is denk ik voor de meesten niet zo goed bekend, maar daarom wil ik het wel graag noemen. Dat is in de vorm van inderdaad die drie eenheid. Die is in Zuid-Holland in die zin wel heel specifiek, omdat je moet wel de jacht hebben, voordat je weer aan schadebestrijding kan doen. Dat is in andere provincie net iets anders geregeld. Even voor heel Nederland dan. Hij staat er. 27.000 jagers voeren voor elke provincie een stuk van dat beleid uit. Dat is berekend. Ik zie daar 1.000 staan. 13.000 fte is best een bepaalde waarde. Sommige mensen denken dat dat niet nodig is. Wij denken dat dat een toegevoegde waarde is aan het behalen van de doelen, omdat we inderdaad met 18 miljoen mensen hier in Nederland wonen. Ik heb hem al eerder gehoord. En er is niet zoveel ruimte meer. Dan die kleine gebieden die er nog zijn, die moet je zorgvuldig beheren. En dat is wat wij proberen te doen. Dan kijk ik even. Die is ook voor mij. Het zijn drie dingen de jacht, populatiebeheer en schadebestrijding. Waarbij vooral in deze setting van belang is dat de jachthouder, lees in eerste instantie de eigenaar van de grond, is verantwoordelijk voor een gunstige staat van de

instandhouding van de 5 soorten. Hij is ook verantwoordelijk voor schade voor die soorten, als hij onvoldoende werk maakt van wat er moet gebeuren. En ik kom een eindje verderop, denk ik, op... Hij is er wel al. Waar we hier nu voorstaan, is in 2002 bij wet een keer geregeld. Want in 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Daarbij was het verboden om in Natura 2000 gebieden te jagen. Er werd een jachtverbod afgekondigd op alle 5 de soorten. Toevallig had ik een jachtveld in het Oudeland van Strijen. Dat is hier relatief dichtbij, want dat is hier in de Hoeksche Waard. Het is alleen maar De Kil over. De stand van de hazen explodeerde. Want dat Natura 2000 gebied bestaat niet alleen uit een stukje natuurgebied, maar dat bestaat uit de complete polder met gewoon akkerbouwgronden. Vergelijkbaar met de situatie hier in. In een aantal jaren tijd steeg daar de hazenstand enorm. Want een voorjaarsstand van 143 hazen op 120 hectare is landelijk gezien spectaculair. Dierenwelzijn wordt er vaak genoemd. Ik rijd daar als rattenvanger op een quadje rond gelukkig, tegenwoordig, want mijn benen doen het niet zo goed meer. Ik hou het iets langer vol. En wat vond ik dit jaar, 60 doden hazen. Allemaal kaal, vanwege de concurrentie onderling. Dat is ook geen dierenwelzijn. Wat er vervolgens nog meer gebeurd is, de groei van de stroperij.

De voorzitter: We hebben nog twee minuten.

De heer Blokland: De mensen met lange honden hadden dat ook ontdekt en gingen daar met de lange honden het veld in en gingen, met 200 kilometer per uur achtervolgd door de politie, door de Kiltunnel heen, in de verkeerde richting. Wil je dat dan?

Een gevolg van wildschade, heb ik het alleen maar over wildschade, 90.000 euro door fazant en haas binnen 5 jaar tijd. Daarna is er een ontheffing verleend door de FBE. En in 2 jaar tijd hadden we de schade weer door jachtwild op nagenoeg 0 kunnen krijgen. En een redelijke wildstand. De verantwoordelijkheid van de jachthouder.

Mevrouw Van der Eijk: Goedenavond, ik wil het dan toch proberen in die twee minuten nog even zo compleet mogelijk te maken. Voorzitter, als het mag? Ik wil u graag meenemen bij mijn taken en verantwoordelijkheden als WBE-lid. Zoals gezegd, ik woon midden in de polder de Biesbosch. Ik ben dagelijks te vinden in het veld. Ik ben de dagelijkse ogen en oren in het veld. De verstoring in de balans worden door mij heel snel opgemerkt. Zorgen bij te weinig en te veel, dat doen wij door middel van jachtpopulatiebeheer. Weide- en akkervogelbescherming is zeker voor ons in de polder de Biesbosch een enorme uitdaging. Als ik met de trekker in het land rij, de nesten van de kievieten aan de kant haal, worden ze achter mij door de kraaien opgegeten. Daardoor zie ik in grote getalen de predatie toenemen. Daar maak ik dan ook melding van. Verder voer ik de schadebestrijding uit bij de agrariërs bij ons in de polder. En eigenlijk het allermooiste vind ik persoonlijk in het vroege voorjaar maaislachtoffers voorkomen met de drone. Wij hebben binnen de WBE een drone. Wij vliegen met een team. En wij vragen de boeren bij ons maaimeldingen te doen. Ook bij Staatsbosbeheer doen we dat overigens. En als wij dan met de drone de kalfjes op kunnen sporen en daardoor veilig kunnen stellen, dat geeft enorme voldoening. Wij treden op bij calamiteiten. Ik ben zelf valwildafhandelaar. Dat ben ik 24 uur per dag en 7 dagen per week, samen met 7 collega's in de hele WBE. En daarvan 3 op Dordrecht. Wij hebben een speciale wapenontheffing, op basis van onze jachtakte. Daarnaast heb ik een adviserende en ondersteunende rol bij de Dierenambulance. Ik hoorde net iets over vossen in de woonwijken. Op het moment dat mensen vossen binnenhalen en voeren en zien het als huisdieren, belt de Dierenambulance mij hoe ze daar toch mee om moeten gaan.

De voorzitter: Mevrouw Van der Eijk, dank u wel. Ik vind het heel frustrerend, maar om half tien is hier een volgende vergadering.

Mevrouw Van der Eijk: Als u dit verhaal voor iedereen compleet wil maken, geeft u mij nog twee minuten, dan ben ik helemaal klaar. Misschien drie.

De voorzitter: Probeer het in één.

Mevrouw Van der Eijk: Dat gaat niet lukken. In het kader van de verkeersveiligheid ben ik zeer vaak in gesprek met terreinbeherende organisaties. Wij nemen maatregelen ten behoeve van verkeersveiligheid en zeker dierenwelzijn. Ik ben apart reewildcoördinator op het eiland van Dordrecht. Zoönose is hier vanavond al veel over gesproken, maar het is wel degelijk een gevaar, via vogels of zoogdieren op de mens. Ik ben nog bestuurslid van de WBE. Daardoor heb ik voor het eiland van Dordrecht direct invloed. Binnen de WBE organiseren wij tellingen. Iedereen in deze zaal is bij deze uitgenodigd voor de eerstvolgende telling aanwezig te zijn. Deze telling is voor iedereen openbaar en voor iedereen te volgen. De resultaten van die tellingen leveren wij aan bij de FBE. Daarmee creëert de FBE de faunabeheerplannen en wij geven daar weer uitvoering aan. Dat doen wij door een planmatige en gebiedsgerichte aanpak. Verder heb ik een zetel in de grofwildcommissie en onderhoud ik contacten met de jachthouders.

De voorzitter: Dank u wel. Ik vind het echt nogmaals heel vervelend, maar ik kan er niks aan doen. Er komt hier zo meteen nog een vergadering.

Mevrouw Van der Eijk: Dit was het belangrijkste.

De voorzitter: Ik heb gezien inderdaad het belangrijkste. En de collega's die het nog niet gelezen hebben, kunnen het thuis alsnog lezen. Maar anders krijg ik ruzie met de volgende commissie. En wij moeten ook nog even als commissie een besluit nemen. Ik wil u ook hartelijk danken alvast voor uw bijdrage. En de vraag is aan de commissie, hoe gaan wij nu verder? Het echte rondetafelgesprek, en dat wist ik eigenlijk twee uur geleden al, is er niet van gekomen. U kan zeggen, we hebben genoeg, we weten genoeg, de motie is uitgevoerd, bedankt. Maar ik kan me voorstellen dat er iemand is met een ander idee. Mevrouw Van Engelen.

Mevrouw Van Engelen: Voorzitter, ik wilde eigenlijk voorstellen een tweede technisch sessie en dat dan het rondetafelgesprek te laten zijn. Dan kunnen we ook nog wat meer ingaan op de laatste informatie die nog niet is geweest.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Dam Timmers, u vindt dat ook?

De heer Van Dam Timmers: Voorzitter, eigenlijk niet per se. Ik denk dat er heel veel informatie gewisseld is. Ik heb eigenlijk niet per se behoefte aan een nieuwe sessie. Ik denk dat alle standpunten wel over tafel zijn gekomen. En volgens mij is er ook wel enige urgentie om dit alles met elkaar niet heel lang te laten duren. Eigenlijk geen behoefte aan een nieuwe sessie hierover.

De voorzitter: Dat zijn twee smaken. Mevrouw Nieuwland.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Ik zou het allemaal prima vinden om er nog een keer over te spreken. Maar voor mij staat er dan wel één ding vast, dat ik inderdaad wil dat we zo snel mogelijk in elk geval dat jachtrecht... Dat dat verleend gaat worden. Want ik ben best geschrokken dat er nu al negen maanden blijkbaar geen jachtrecht is.

De voorzitter: Mijnheer Stam.

De heer Stam: Dank u wel, voorzitter. Als deze avond mij één ding duidelijk heeft gemaakt, is dat er verschillende vormen van jacht zijn. Wat het voor mij dan onbegrijpelijk maakt, dat je één vergunning voor twaalf jaar verleent. Ik heb daar veel meer informatie voor nodig. Wat mij betreft komt er nog een aanvullende sessie, om te kijken hoe we hier verder mee om moeten gaan. Maar het lijkt me onverstandig om die vergunning nu al te verlenen op basis van hetgeen wij nu als gemeenteraad weten.

De voorzitter: Als laatste mevrouw Kamphuis. En dan ga ik wel vingertjes tellen.

Mevrouw Kamphuis: Dank u wel. Alles wat deze mijnheer heeft gezegd, mijnheer Stam. En daarbuiten, ik heb nog zoveel vragen. Ik zie zo weinig dieren in de Hollandse Biesbosch. Ik wil nog een andere sessie erbij.

De voorzitter: Dan ga ik eventjes vingertjes stellen. Wie wil er nog een tweede sessie? Dat is een meerderheid van de hier aanwezige fracties. Een kleine, maar het is wel een meerderheid. Mevrouw Lammens.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Ik heb wel even een aanvulling. Ik vind, de raad is niet goed ingelicht geweest over dat de boeren zulke grote schades krijgen. Ik denk dat we daar toch echt wel heel erg goed ons best voor moeten doen voor de boeren, dat er zulke schades zijn. En doordat wij nu dit weer uitstellen, krijgen zij nog meer schade. En dat vind ik echt heel schadelijk.

De voorzitter: Mijnheer Van Dam Timmers.

De heer Van Dam Timmers: Voorzitter, dank. Het klopt volgens mij inderdaad dat er een nipte meerderheid is. Overigens niet in zetelaantal, volgens mij, maar dat terzijde. Ik denk dat het goed is dat dit een bevoegdheid is, volgens mij van het college. En we hebben hier een beeldvormende sessie steeds over gehad. Maar dat staat op zich het verlenen van het jachtrecht natuurlijk helemaal niet in de weg, omdat het een bevoegdheid van het college is. En ik zou toch wel het college willen oproepen om ook op te passen dat de schade die geleden wordt door de boeren... Feitelijk is dat op een gegeven moment ook natuurlijk gewoon gemeentelijke schade.

De voorzitter: Uw oproep is helder. Er is iemand van het college hier aanwezig. En die zal dat vast en zeker doorgeven. Maar ik stel in ieder geval vast dat er behoefte is aan nog een sessie. En dat kan dan het rondetafelgesprek zijn. Dan vraag ik wel even aan degenen die nu aan tafel zitten en eventueel de sprekers ook, of die de bereidheid hebben hier nog een keer te komen. Want het heeft weinig zin natuurlijk om met mij in gesprek te gaan. Het gaat om de mensen hier. Maar de sprekers mogen natuurlijk wel belangstellend aanwezig zijn. Dat verhaal, denk ik, als ik heel eerlijk ben, ze hebben wel hun tien minuten gehad, dat kun je wel lezen. En dat is gewoon de afspraak, de tijd. Tien minuten mag je nemen om te presenteren. Ik zou zelf zeggen, lees de presentaties goed door. Als ik naar links en rechts kijk, zijn jullie allen bereid om nog een keer te komen?

Mevrouw Huber: Even bekijken of dat lukt. Er kunnen natuurlijk ook schriftelijke vragen gesteld worden.

De voorzitter: Dat kan altijd.

Mevrouw Huber: Ik wil zeggen, want ik ben gevraagd en u ook een hele avond om voor te lichten.

De voorzitter: Prima. Ik snap hem.

Mevrouw Huber: En er wordt niet eens een vraag gesteld, maar oké. Is misschien niet netjes.

De voorzitter: Dat klopt, maar ik heb daar de agenda niet gemaakt.

Mevrouw Huber: Dat ik dat zeg, bedoel ik.

De voorzitter: Geeft niet. Dat mag. Ik heb een dikke huid

Mevrouw Huber: Ik ben daar wel teleurgesteld over.

De voorzitter: U ook nog wat?

De heer Van Damme: Mijnheer de voorzitter, de oogstperiode komt eraan en de schades zullen echt aanzienlijk zijn. Dat jullie daarvan op de hoogte zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Ook dat is duidelijk. En naar uw buurvrouw, mevrouw Huber, ik vind het ook vervelend. Alleen volgens mij op een laatste moment zijn er zes sprekers tussen gevoegd. De tijd is niet uitgebreid. Zes keer vijf en zes keer tien. Reken maar allemaal maar uit.

Mevrouw Huber: Ik begrijp het, mijnheer. Maar ik word gevraagd om dat te doen. En het is ook mijn werktijd. Maar ik begrijp de opzet. Maar wij zijn ook altijd bereid om schriftelijke vragen te beantwoorden. Misschien is dat ook een goed idee.

De voorzitter: Dat hoort iedereen. Ik zou zeggen, stel ze. Ik ga nu echt afsluiten. Allen hartelijk bedankt voor de inbreng. Ook de commissieleden voor hun inbreng. En ik wens u verder nog een fijne avond. Dank u.

4. Raadsinformatiebrief over Vervolg - voortgang traject op weg naar de Perspectiefnota 2026 - Raadsinformatiebrief

Voorzitter: Mevrouw Kruger
Raadsgriffier: De heer Boogaard
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Mevr. Boom-Vos (VVD)
Dhr. Bootsman (GroenLinks)
Dhr. Van Dam Timmers (CDA)
Dhr. Gündogdu (Op Ons Eiland)
Dhr. Den Heijer (VVD)
Dhr. Katif (Beter Voor Dordt)
Dhr. Kolkiliç (DENK)
Mevr. Nieuwland-van den Bosse (ChristenUnie/SGP)
Mevr. Pichel (Forum voor Democratie)

Mevr. Schnabel (PvdA)
Dhr. Stam (Fractie van Waardhuizen)
Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)

Portefeuillehouders: wethouder C.C. van Benschop

Overige aanwezigen: dhr. Van Genderen, mevr. Eggermont, dhr. Von Grumbkow

De voorzitter: Goedenavond, degenen die nu aan tafel zitten, op de tribune en uiteraard de mensen thuis, welkom bij deze vergadering, bij deze commissie. Misschien kan de deur nog even gesloten worden naar de gang, want ik begrijp dat daar heel veel mensen staan die nog heel veel aan elkaar te vertellen en vragen hebben. We beginnen deze commissie tien minuten later dan gepland. Maar een beetje discipline en dan moet het toch in tijd lukken. Welkom ook aan Erik-Jan van Genderen, de projectleider. Floor Eggermont is er ook? Ja, zit op de tribune. En Guido von Grumbkow?

Ja, aan de overkant. Voor het verslag vraag ik even aan de raadsleden en de commissieleden zich kort voor te stellen. Begin ik aan mijn rechterzijde.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij van de Arbeid.

De heer Kolkiliç: Masum Kolkiliç, DENK.

De heer Katif: Jacques Katif, Beter voor Dordt.

De heer Gündogdu: Aydin Gündogdu, Op Ons Eiland.

De heer Bootsman: Nick Bootsman, GroenLinks.

De heer Van Dam Timmers: Jan van Dam Timmers, CDA Dordrecht.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

De heer Venderbos-Lambinon: Cees Venderbos-Lambinon, Partij voor de Dieren

Mevrouw Pichel: Ruby Pichel, Forum voor Democratie.

De heer Stam: Marco Stam, Fractie van Waardhuizen.

Mevrouw Boom-Vos: Karin Boom, Dordtse VVD.

De heer Den Heijer: Rolin den Heijer, Dordtse VVD.

De heer Van Genderen: Erik-Jan van Genderen, zoals aangekondigd.

Mevrouw Van Benschop: Chris van Benschop, wethouder.

De heer Boogaard: André Boogaard, commissiegriffier.

De voorzitter: En ik ben Kitty Kruger, vanavond uw voorzitter. Op de gemeenteraadsvergadering van juli zijn er veel vragen gesteld over de raadsinformatiebrief, over de voortgang van het traject van de Perspectiefnota 2026. En

dit leidde tot een aanvullende raadsinformatiebrief, die nog voor de zomer is opgesteld en bij u allen in het dossier zit, tot aan de recente artikel 39 vragen en tot het inplannen van deze vergadering. Waarvan overigens de artikel 39 vragen, de antwoorden ook inmiddels zijn toegevoegd aan het dossier. En vandaag gaan we alles horen over het Participatietraject, in het kader van de ombuigingen. En daarvoor is een presentatie voorbereid. En ik wil nog vooraf wel even medelen dat dit niet de enige vergadering is over de ombuigingen. Er komt nog een kennissessie op 17 september. En openstaande vragen van vandaag, mochten we daar niet aan toekomen, kunnen daar beantwoord worden. En daarna komt er nog een consultatie op 1 oktober. Ik wil u vragen eerst even naar de presentatie te luisteren, al uw vragen op te schrijven en daarna pas aan de desbetreffende personen te stellen. Ik heb net nog even wat gezocht over participatie en het beleid daarvoor begint met luisteren. Zo heet dat ook op internet. Aan u allen, luister naar de presentatie. Gaat uw gang.

De heer Van Genderen: Dank u wel, voorzitter. Ik heb inderdaad een verhaal voorbereid wat langs vier lijnen loopt. Ik wil even teruggrijpen naar het voortraject. Dat we nog weer even scherp hebben waar we staan, waar we vandaan komen ook in het voorjaar. Dan wil ik even stilstaan bij welke sessies er in het Participatietraject langs zullen komen. Ook de inhoud nog wat verder toelichten. Een echt diepgaande toelichting daarvan zit inmiddels ook bij de beantwoording van de artikel 39 vragen. En ik sluit dan af met een kleine vooruitblik naar de fase 2 van de participatie. Het voortraject. Waar komen we vandaan? 12 maart is door het college een raadsinformatiebrief gestuurd, die op 26 maart in uw commissie is besproken. En daarin is eigenlijk het beeld geschetst, er komt echt iets groots aan. En een set ombuigingen die gewoon impact gaan hebben op de stad, die ook echt een zorgvuldige aanpak vragen. Niet zomaar een set maatregelen wilde het college op tafel leggen, maar een zorgvuldige aanpak, die opbouwde richting Perspectiefnota en begroting '26, volgend jaar. Een lang traject wat dit jaar loopt en wat volgend jaar loopt. In die raadsinformatiebrief stond een aanpak langs drie stappen. Stap 1 was het aanleveren van feitelijke informatie, die was toegezegd voor de zomer. De voorzitter refereerde er daarstraks al aan, daar is een raadsinformatiebrief op verstrekt in juni, met een forse stapel objectieve informatie, waar ook die kennissessie op de 17^e september mede voor bedoeld is. Die stap 1 uit de aanpak is inmiddels gezet. En de overige 2 stappen gingen echt over het participatiestuk. Een participatieaanpak die uiteenvalt in 2 stappen. De eerste stap, het voeren van dialoog met raad en stad, over de toekomst van de stad. Absoluut nog niet over concrete maatregelen, maar over een stuk visie op de stad. Hoe willen we dat die stad eruitziet in de toekomst, op een wat abstract niveau. En als laatste stap, en dat komt pas in 2025 aan de orde, het voorbereiden van echt concrete maatregelen, waar u ook in een aantal termijnen als raad voluit wordt gehonoreerd in uw budgetrecht rondom de Perspectiefnota en de begroting. Stap 2 gaat het nu over, als we het hebben over de eerste fase van het Participatietraject. In uw presentatie zit overigens een tweetal slides omgedraaid. Ik doe het nu op de goede volgorde. We gaan in die eerste fase van de participatie een aantal sessies lopen. En het doel van die sessies, de voorzitter zei het zojuist al, is allereerst luisteren naar wat er in de samenleving leeft. In dit stadium gaan we nog absoluut niet uitvragen op maatregelen. Dat is niet de bedoeling. We gaan echt luisteren naar de stad. En naar wie we gaan luisteren, kom ik zo even verder op terug. De bedoeling is dat het luisteren in de stad gaat resulteren in een participatierapport. Een rapport wat ook onderdeel gaat uitmaken van de besluitvorming, die in het najaar verder zal worden gepleegd. College gaat raadsbesluitvorming voorbereiden. En de raad gaat uiteindelijk in december een stuk richting geven, kaders stellen over hoe we de ombuigingen verder gaan inkleuren. Dat is het doel. In die aanpak een viertal sessies, die ook in de participatieaanpak zijn benoemd. We gaan allereerst luisteren naar inwoners. In de media is dat wat ongelukkig een club van 100 geworden. Maar het is onderdeel van de

participatieaanpak dat wij naar inwoners gaan luisteren. Kom ik zo ook nog even ietsje verder op terug. We gaan luisteren naar de kenners van de stad. We gaan ook u uw eigen consultatie bieden. En we hebben geworsteld, enige tijd, met, hoe kunnen we met toekomstige inwoners van de stad in gesprek? En daar hebben we nu als oplossing voor gevonden om ook leerlingen binnen het voortgezet onderwijs te gaan betrekken. Ook daar kom ik zo meteen nog ietsje verder op terug. Naast die gerichte gesprekken, waar je een aanpak kunt neerleggen, maar ook kleuring kunt ophalen, gaan we via het platform Doe Mee Dordrecht ook andere inwoners dan die niet zijn geselecteerd de gelegenheid bieden om mee te praten. Dat eventjes over de sessies die we gaan doen.

Hoe hebben we nu de deelnemers geselecteerd? Als het gaat om de inwoners hebben we via het Onderzoekscentrum Drechtsteden inmiddels een 2.500 adressen aangeschreven, in 2 tranches. De eerste 1.000 brieven leverde onvoldoende deelnemers op. Die hebben we nog een keertje een reminder gestuurd. En vervolgens hebben we de steekproef nog verder uitgebreid. Inmiddels 2.500 adressen aangeschreven, met 3.500 brieven in totaal. De stand vanmorgen naar sluitingsdatum is dat we 115 participanten hebben. En dat vinden we een prachtig score. Ook als je kijkt naar hoe we dat een afspiegeling van de samenleving kunnen laten zijn, prachtig hoe dat gespreid is over de wijken en over een aantal andere demografische kenmerken, die we vooraf erin hadden zitten. Mooie afspiegeling van de samenleving. Als het gaat om kenners van de stad, die uitnodiging is nog niet verzonden, maar daar zetten we in op een hele brede vertegenwoordiging vanuit de samenleving. Corporaties moet u aan denken, zorg cultuur, ontwikkelaars, bedrijfsleven. Mensen die echt Dordrecht kennen, die weten wat er speelt en die ook nog wat meer die abstracte visie op de toekomst van de stad zouden kunnen hebben, waarop we ze ook gaan bevragen. Als het gaat om de sessie met de raad, daar zult u allen voor worden uitgenodigd. En ik gaf dat daarstraks ook al even aan, als het gaat om de leerlingen in het VO hebben we inmiddels de directies van de VO-scholen aangeschreven en hopen wij op deelnemers vanuit die scholen. Dat even voor wat betreft de sessies, als het gaat om de opzet van de sessies. We hebben ook echt even rondgekeken in Nederland. Er zijn nog weinig gemeenten die participatie inbouwen in hun ombuigingen. We zijn wat dat betreft nog één van de vooroplopende gemeenten. We hebben inmiddels wel een inspirerend voorbeeld aangetroffen in de gemeente Nijkerk. En daar hebben we onze aanpak ook mede op geënt nu. Natuurlijk de eigen Dordtse twist daar ook ingebracht. De sessies die ik net noemde, die vier, het gaat er bijvoorbeeld bij die inwoners om dat je daar de verwachtingen echt managet. Het is één van de sessies die je doet. Het is niet de enige sessie met die inwoners, het is ook geen club of iets dergelijks. Maar je wilt aan het einde echt vergelijkbaarheid gaan creëren, ook in de rapportage die aan de raad wordt aangeboden. En natuurlijk, ik gaf dat al aan, bij inwoners, bij kenners van de stad ga je andere accenten leggen, die je echt op de doelgroep toesnijdt. Bij de opzet van de sessies, als u al gelegenheid zou hebben gehad om te kijken naar de manier waarop de artikel 39 vragen zijn beantwoord, zie je dat we nauw willen aansluiten bij informatie die al bekend is en die vertrouwd is, ook bij u. En dat is de structuur van onze begroting. De begrotingsprogramma's die een coherente set van producten vormt. De onderliggende producten ook binnen de begroting. En de doelstellingen per begrotingsprogramma. U hebt ook al even kunnen kijken dat we via stellingen willen gaan werken. Daarbij hebben we als afweging gekozen, welke prioriteiten staan er in de begroting, in het akkoord, in de Agenda 2030? Maar we hebben ook echt even gekeken naar het financieel belang en de stuurbaarheid daarvan. Als je door die stellingen heen gaat, dan zou daar ook aansluiting tussen moeten zijn.

De heer Den Heijer: Is het toegestaan om vragen te stellen tussendoor of doen we dat aan het einde, voorzitter?

De voorzitter: Ik heb aan het begin van de commissie gezegd dat we alle vragen aan het eind pas stellen.

De heer Den Heijer: Prima.

De heer Van Genderen: U hebt ook gezien, een stel ondersteunende vragen. Maar we gaan vooral ook het gesprek aan om echt te luisteren, te verdiepen en te kleuren. Met als doel, wat horen wij wat inwoners belangrijk vinden voor de stad? Dat even voor wat betreft de inhoud van de sessies, korte toelichting. Fase 1 van de participatie, zoals ik zojuist toelichtte. Fase 1 vormt echt de input voor besluitvorming, die kaderstellend gaat zijn. Kwantificering van de ombuigingen. Zijn we ook ietsje verder in het jaar. Weten we nog weer iets meer wat vanuit het Rijk ook gaat afkomen. En hoe wordt dan de totaal benodigde ombuiging, die nu vanuit de Perspectiefnota nog zo'n beetje op 23 miljoen staat, verdeeld? Dat wordt de richting die u gaat geven. En uiteindelijk fase 2 van de participatie, die begin '25 gaat lopen, is gericht op de vraag, en hoe gaan we die taakstelling dan invullen, concreet met maatregelen? Dat maatregelenpakket gaat uiteraard dan ook weer onderdeel vormen van de Perspectiefnota, die medio volgend jaar in bespreking zal zijn in de besluitvorming. En uiteindelijk gaat landen in een begroting 2026, in het najaar van volgend jaar. Nogmaals, fase 1 is echt richtinggevend. Gaat om een raadplegend traject met raad en stad. En de concrete inkleuring begin 2025 richting Perspectiefnota en begroting '26. Voorzitter, dat was mijn verhaal.

De voorzitter: Dank u wel. Ik neem aan dat iedereen een vraag stellen heeft. Daarom wil ik even vragen, omdat er meerdere mensen van dezelfde partijen aan tafel zitten, dat we voorlopig beginnen met per partij één persoon die de vragen stelt. Omdat ik dat nu zeg. En laten we dan verder gaan met kijken hoeveel tijd we hebben. Wie wil als eerste een vraag stellen?

De heer Den Heijer: Voorzitter, mag ik een ordeverzoek doen? Daar verrast u me eerlijk gezegd mee...

De voorzitter: Dat kan.

De heer Den Heijer: Omdat dat niet gebruikelijk is bij een technische sessie, dat we enkel met één woordvoerder vragen... Wij gaan niet alle twee heel extreem veel vragen stellen, maar om het helemaal uit te sluiten, dat steunen wij in ieder geval niet.

De voorzitter: Dat hoort u mij ook niet zeggen, dat ik het helemaal uitsluit. Ik zeg, laten we beginnen met per fractie één persoon die de vragen stelt. En bedenk even ook dat we gewoon met meerderen aan tafel zitten en dat iedereen ook een kans krijgt om vragen te stellen. Luister goed naar elkaar, zodat we niet in herhaling hoeven te vertellen. Wie wil als eerste aftrappen? De heer Katif.

De heer Katif: Voorzitter, dank je wel. Ik moet eerlijk zeggen, na de beantwoording van de vragen die vanuit de VVD onder andere kwamen, ondersteund uiteraard door Beter voor Dordt, zijn er nog meer vragen eigenlijk bij ons. En na het lezen vanmiddag, het was toch laat, zijn het toch aardig wat pagina's wat ik door moet akkeren. Een aantal vragen. Het zijn er vijf. Ik weet niet of dat... Of moet ik er even twee en daarna nog eens... Wat u wilt.

De voorzitter: Begin maar met twee.

De heer Katif: Twee. Voorzitter, ik zou willen beginnen bij de financiële implicaties. De vraag luidt als volgt. Hoe duidelijk wordt tijdens de sessies die gemaakt worden wat de werkelijke financiële gevolgen van de keuzes die deelnemers maken?

Is er voldoende inzicht, en ik gebruik hier een Engels woord, ik weet niet anders hoe ik in het Nederlands moet zeggen, in de trade off tussen bezuinigingen en belastingverhogingen? Daar zou ik graag een antwoord op willen hebben. Tweede is, voorzitter, de zogenaamde transparantie en terugkoppeling. Op welke manier wordt teruggekoppeld aan de deelnemers en de brede bevolking over hoe in hun input is gebruikt in het besluitvormingsproces? Dat zijn de twee vragen. En nou heb ik er nog drie, maar daar kot ik later even op terug.

De voorzitter: Heel goed. Kan ik iemand vragen deze vragen te beantwoorden? Ik denk dat u dan een hele stapel vragen krijgt. Geeft u eerst maar even antwoord.

De heer Van Genderen: Ik kan daar wel een antwoord op geven. Voorzitter, dank u wel. De financiële implicaties, hoe duidelijk worden de consequenties van de keuzes? Er worden in dit stadium nog geen keuzes gemaakt. Het gaat in dit stadium echt om richting. Het gaat om de vraag, wat is van belang voor de toekomst van de stad? Zonder dat daar nog financiële implicaties aan gekoppeld worden. Dat is echt pas voor fase 2. Die vraag zou ik op die manier willen beantwoorden. Vraag 2, transparantie en terugkoppeling naar de deelnemers. Zoals ik daarstraks al aangaf, we willen een stuk verwachtingsmanagement aan de voorkant doen. En uiteraard worden de deelnemers ook betrokken in de rapportage, die uiteindelijk wordt opgesteld van de sessie.

De voorzitter: Zijn deze voldoende beantwoord, naar uw zin?

De heer Katif: Niet helemaal. Maar ik geef de anderen ook het woord. Ik heb nog meer vragen.

De voorzitter: Hartelijk dank.

De heer Katif: En ik koppel daar straks gewoon een tweede vraag aan de drie vragen die ik nog heb.

De voorzitter: Heel goed. Wie kan ik vervolgens... Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Wij hebben twee vragen. Als eerste is de vraag, één van de bijlagen is die eerste inventarisatie voorzieningen Dordrecht. We zijn benieuwd hoe we die percentages precies moeten lezen die erin staan, omdat het ook veel vragen van zichzelf oproept. En daarnaast zijn we benieuwd of dan deze percentages ook met de mensen uit de stad gedeeld worden. En de tweede vraag is, bijvoorbeeld nou we het over die begrotingsprogramma's hebben, of dan alles ter discussie staat of dat er straks een pakket gevormd wordt? Of hoe we dat het beste kunnen zien?

De voorzitter: Graag.

De heer Van Genderen: De eerste vraag, mevrouw Schnabel, is echt bedoeld voor de technische sessie waar de RIB, inclusief de acht bijlagen die erbij zitten, ter bespreking staan. Daar kan ik nu geen antwoord op geven. De tweede, begrotingsprogramma's... Dat is over twee weken. De tweede vraag, zou me nog even willen helpen, want die heb ik niet helemaal te pakken.

Mevrouw Schnabel: Jazeker. Of alles nu ter discussie staat? Want we hebben het over die begrotingsprogramma's en over de doelstellingen. En als we dat gaan communiceren met de stad, zijn wij benieuwd of daarmee ook alles ter discussie staat wat we de afgelopen tijd besproken hebben of dat er een soort van pakket wordt voorgesteld, of hoe we dat in ieder geval goed kunnen begrijpen?

De heer Van Genderen: Als het gaat om de begroting en de begrotingsprogramma's die in fase 1 van de participatie ter discussie staan, dan is het nog niet zo dat dat op details op maatregelen gaat worden bevraagd. Wat de bedoeling is, is dat er richting wordt gegeven. Dat er wordt gevraagd wat inwoners belangrijk vinden voor de toekomst van de stad. Dat is een positieve vraag. Dat is niet gericht op, mag alles ter discussie staan en wat moet er worden afgeschaft? Dat is echt gericht op positief. Wat is van belang voor de toekomst?

De voorzitter: Kleine aanvullende vraag?

Mevrouw Schnabel: Heel kleine aanvullende vraag.

De voorzitter: Heel klein.

Mevrouw Schnabel: Mocht het zo zijn dat in positieve zin blijkt dat de mensen uit de stad iets heel anders zouden willen, zou het dan wel zo kunnen zijn dat zo'n begrotingsprogramma bijvoorbeeld voor de helft niet meer doorgaat, omdat dat uit die sessies komt?

Mevrouw Van Benschop: Mag ik daar antwoord op geven, voorzitter?

De voorzitter: Zeker.

Mevrouw Van Benschop: Wat we net hebben geprobeerd uit te leggen, is dat we geen maatregelen voorstellen. Het is niet zo dat een half begrotingsprogramma niet meer doorgaat, omdat het in deze sessie naar voren komt dat de stad dat zegt. Het idee is om langs de lijn van de begroting en de begrotingsprogramma's het gesprek te voeren, maar het is nadrukkelijk een dialoog. Het zijn geen vragen die voorgesteld worden en afgevinkt kunnen worden. Dat zou kunnen betekenen dat er ook meer nadruk wordt gelegd op andere gesprekspunten. Het is vooral een richtlijn om het langs de begrotingsprogramma's te doen, omdat dat de systematiek is waarlangs wij werken. Daarom wordt op die manier ook de vraag gesteld aan de inwoners, in dit geval. Maar dat betekent natuurlijk niet dat als iets niet op die manier in de begroting verwoord staat, dat de stad daar niet over zou mogen spreken. Het is alleen niet zo, dat hoor ik in het tweede deel van de vraag, dat de uitkomsten van deze sessie zouden kunnen betekenen dat hele begrotingsprogramma's afgeschaald worden. Dat is namelijk punt één, echt een afweging van de raad, niet van de participatie. En punt twee, is dit alleen een participatiesessie om beeld te krijgen bij, waar legt deze specifieke groep, net als de andere groepen, de kenners van de stad, de leerlingen, ook de raad, de prioriteiten voor de toekomst van de stad?

De voorzitter: De heer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Dank, voorzitter. En dank voor uw technische toelichting. We hebben de stukken inderdaad vanmiddag gelezen. En hartelijk dank voor uw harde werk, om het op zo'n korte termijn te leveren, want we hebben het op het laatste moment moeten lezen, maar u heeft het ook op het laatste moment opgesteld. Waarvoor dank. Het leidt bij ons wel tot een aantal vragen, die technisch toegelicht kunnen worden. Bijvoorbeeld ook in de prioriteringsslag die gemaakt moet worden. 1, 2 en 3 zie ik staan, levendige binnenstad, cultureel aanbod en evenementen. En dan zie ik later punt 8, het punt over veiligheid, veilige wijken, handhavers in dienst nemen. Stel dat die 1 inderdaad op 1 uitkomt en de ander op 8, dan vraag ik me af, hoe wegen we dat dan en welke waarde kennen wij daaraan toe? Dat geldt ook voor onderhoud van groen, buitenplekken of een gemeente die alles doet om schadelijke stoffen uit de lucht of uit de grond te halen, wat toch 2 wezenlijk andere dingen zijn. Stel dat er 1 bovenaan terechtkomt en de ander onderaan in de lijst, wat doen we daar dan verder mee? En dat leidt ook tot de volgende vragen. Hoe komt dan dat advies eruit te zien? Hoe gaat dat format dan eruit zien? Gaat deze alleen naar het college? Maakt het college dan alleen die overweging of gaat de rapportage ook naar de raad en naar de mensen die geparticipeerd hebben? En vooral die weging tussen fase 1 en fase 2 is voor ons van belang. Daar zouden graag wat toelichting op willen hebben. En dan bijvoorbeeld ook het punt over beïnvloedbaar. Dat is nogal een vraag, wat beïnvloedbaar is? Is dat dan dat wij gemeentelijk duiden, dat het college duidt dat dit een beïnvloedbaar budget is of is het een wettelijk verankerd punt wat financieel beïnvloedbaar is? En het laatste punt waar wij nog toelichting op zouden wensen...

De voorzitter: Dat zijn vier vragen, maar vooruit, u pakt het slim in.

De heer Den Heijer: Maar door één iemand gesteld.

De voorzitter: U was heel netjes, mijnheer Katif. En sommige pakken dat wat slimmer in. Maar gaat uw gang.

De heer Den Heijer: Mijn laatste punt is de status van de deelnemers aan de participatie. Ik voel me inmiddels ook participant, want ik ben 1 van de leden van een club. Acteren die naast elkaar in het advies uitbrengen en hoe kijken we daar technisch naar? Of zien we daar toch nog een verschil tussen iemand die lid is van een raad of iemand die lid is van 1 van de 115 mensen die advies uitbrengt en daar ook tijd aan gaat spenderen?

De voorzitter: Dank u wel. Heeft u ze allemaal genoteerd? Dank.

De heer Van Genderen: Zeker. Dank u wel, voorzitter. De eerste vraag ging over de prioriteringsslag. Hoe weeg je? Wat we duidelijk hebben willen maken in het stuk, is dat het niet per se een volledig stramien is waar je door geperst wordt om te kwantificeren. Het zijn echt ondersteunende vragen, waar je natuurlijk wel een stuk kwantificering aan koppelt. Maar het gaat vooral om de kleuring, die door gesprek op die stellingen wordt gelegd. Het gaat ook nu niet eens zozeer om een afweging in dit stadium. Het gaat meer om de richting. Wat wordt belangrijk gevonden? Zonder dat dat al echt weer op die maatregelen zit. Je blijft abstract. Wat vinden we belangrijk voor de toekomst van de stad? Die prioriteitstelling is echt niet bedoeld als een boekhoudkundig turfsysteem of iets dergelijks. Zo moet u dat echt niet zien. Hoe komt het advies eruit te zien, was uw tweede vraag.

Uiteindelijk gaan we de gesprekken die plaatsvinden, inclusief natuurlijk wel hoe er gescoord is... Maar die gesprekken worden verslagen. Dat wordt ook gewoon netjes vastgelegd. En komt in een rapportage vast te liggen, die niet alleen naar het college

gaat, maar die gewoon openbaar is. Dat heb ik daarstraks ook wel geprobeerd te verwoorden. Maar het gaat onderdeel uitmaken van besluitvorming. Dat betekent dat het een openbaar stuk wordt, wat ook bij u op tafel komt, wat ook voor de participanten openbaar zal zijn. Derde vraag ging over beïnvloedbaarheid. Dat is echt een stukje duidelijkheid die we daar in de sessie willen bieden over dat wij ook als gemeente heel veel wettelijke taken hebben, waar je gewoon weinig invloed op hebt. Je hebt medebewindstaken. Bijvoorbeeld het verstrekken van uitkeringen. Dat moet je gewoon doen. Daar heb je heel weinig beïnvloedingsmogelijkheden op. Die beïnvloedbaarheid gaat over, waar kun je überhaupt vanuit je eigen beleidsverantwoordelijkheid als gemeente aan knoppen draaien? Dat willen we duidelijk maken. Status van de deelnemers, terecht punt. Ben ik dan waarschijnlijk niet duidelijk in geweest. Maar we sluiten natuurlijk aan bij de groep die we voor ons hebben. U bent nadrukkelijk een andere groep dan inwoners, waar we naar luisteren.

Mevrouw Boom-Vos: Voorzitter, mag ik heel even.

De voorzitter: Heel kort, want u heeft ook niet vragen gesteld.

Mevrouw Boom-Vos: Ik snap iets niet van de beantwoording.

De voorzitter: Is goed.

Mevrouw Boom-Vos: Want u zei, wat beïnvloedbaar is vanuit de gemeentelijke beleidstaken. Verstaat u daar dan wettelijke taken onder of ook collegebeleid?

De heer Van Genderen: Je moet eigenlijk het volledige takenpakket van de gemeente zien. Wij doen echt medebewindstaken die wettelijk verankerd zijn. Je hebt ook wettelijke taken waar je kunt kiezen in het niveau van uitvoering. En je hebt taken die volledig vrij zijn, die gewoon eigen beleid zijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Gündogdu.

De heer Gündogdu: Voorzitter, om te beginnen, ik wil überhaupt het college bedanken dat zij met dit voorstel komen richting de raad. Want participatie bij een dergelijk belangrijk onderwerp vinden we echt op zijn plaats. En eigenlijk ook in het verlengde van de vragen die zojuist zijn gesteld, onder andere door mevrouw Schnabel, heb ik toch wel even een verduidelijkingsvraag. En dat gaat over het volgende. We gaan het open gesprek voeren. En het wordt een abstract gesprek. En geen enkel onderwerp zou niet ter discussie staan, als ik het zo heb mogen interpreteren. Wel met de kanttekening, wij hebben natuurlijk in de loop van de jaren diverse visies, de Omgevingsvisie, de Structuurvisie 2040 en dergelijke, allemaal al vastgelegd. En dat heeft de scoop naar de komende decennia, zou ik zeggen. Als we het hebben over, ieder onderwerp mag besproken worden, u gaf net aan, we hebben de wettelijke taken, we hebben ook beïnvloedbare ruimte, wat wordt de boodschap naar al die deelnemers? Ik ben even zoekende. Enerzijds zeggen we, alles is bespreekbaar. Anderzijds zeggen we, we hebben wel wettelijke taken. Maar we hebben ook natuurlijk het college een opdracht meegegeven om de komende jaren programma's uit te werken.

Ik zou zeggen, laten we wel heel duidelijk vooraf afstemmen dat niet het collegeprogramma ter discussie staat of wel? Ik ben even zoekende.

De voorzitter: Dank u wel. Het was een goede aanloop, maar duidelijke vraag. Wie kan hem beantwoorden?

Mevrouw Van Benschop: Ik denk dat het een terechte vraag is, want er is al heel veel vastgelegd. Maar we zien ook dat er in 2026 iets op ons afkomt, waar we door een beetje te tweaken hier en daar waarschijnlijk de opgave niet op gaan lossen. Wat de bedoeling is van deze participatiesessie, is dat we ophalen in de stad bij deze inwoners en die andere groepen, hoe kijkt u naar de toekomst van de stad? Maar die weging uiteindelijk vindt plaats op deze plek. Wij gaan dat ophalen. We gaan dat vertalen naar, hoe kijkt de inwoner hiernaar? Hoe kijken leerlingen hiernaar? Hoe kijken de kenners van de stad hiernaar? Maar natuurlijk ook met voorstellen komen richting de raad in dat geheel, gezien alles wat er ligt, gezien alles wat we hebben opgehaald. En de weging daarvan ligt uiteindelijk ter besluitvorming voor in de raad. Het is geen boodschap aan de mensen die mee participeren van, we gaan bij u ophalen en dat gaan wij vertalen naar concrete maatregelen. Het is eigenlijk de vraag aan de stad, zet u naast alles wat we al hebben ook voor ons uit hoe u kijkt naar de toekomst van de stad. Zodat het totaal gewogen kan worden in een raadsvergadering, waar dat wat ons betreft ook echt hoort.

De voorzitter: De heer Stam.

De heer Stam: Dank u wel, voorzitter. Ik raak een beetje in de war nu. Vanuit de techniek, als ik hier nu al een aantal antwoorden hoor over vrij besteedbaar, niet besteedbaar, weet ik het allemaal, dan moet je eens voorstellen dat je dadelijk 115 mensen uit je stad plukt, waarvan je totaal niet weet wat voor achtergrond ze hebben. Die moeten dan over dit soort financiële aspecten een mening gaan vormen en input gaan leveren. En of je dat doet van, hoe wil je dat de stad eruitziet? Er wordt uiteindelijk toch aan die mensen gevraagd van, waar zouden we kunnen bezuinigen? Dat blijft ook wel een beetje het issue. En als ik dan de beantwoording van de artikel 39 vragen zie, dan denk ik, jeetje, als ik in de gemeenteraad rondkijk, zitten er volgens mij voldoende mensen die ook niet die financiële kennis hebben, omdat o onderscheid goed kunnen maken. Hoe ga je dat doen? Punt 2, wij, de meesten, sommigen weten in de gemeenteraad hoe die begroting tot stand is gekomen. Amendementen, moties, plussen, minnen. En dan gaan we nu aan 115 mensen vragen, ga jij eens even schrappen. En dan denk ik bij mezelf, gaan we dan wel de goede kant op? Ik ben wel voorstander van participatie, maar ik vraag me af, is dit nu de goede methodiek? Want zoals ik het nu zie, en ook het stuk wat voorligt, daar zie ik wat tegenstrijdigheden in. En daar heb ik weinig houvast aan waarmee ik zeg van, die mensen gaan op een goede manier die participatie uitvoeren.

De voorzitter: Wie mag ik het woord geven? Alstublieft.

De heer Van Genderen: Dank u, voorzitter. Allereerst, ik zorg waarschijnlijk ook zelf weer even op dit punt voor de verwarring door te ver de techniek in te gaan. Want zo ver in de techniek gaan we niet. Waar het om gaat, is dat inwoners ook duidelijk moeten hebben dat niet alles beïnvloedbaar is. Bovendien gaan we ook niet vragen, ga maar even lekker schrappen.

Wij gaan vragen, wat vindt u belangrijk voor de toekomst van de stad? Die positieve schwing erin, vanuit de producten die een gemeente maakt, zonder dat je de financiële techniek insteekt. Maar je moet daar wel een stuk basis kennisoverdracht doen, dat niet alles in financiële zin beïnvloedbaar is. Dat heb ik willen aangeven. Je moet wel het accent leggen dat niet alles beïnvloedbaar is. En niet de financiële techniek in.

De voorzitter: Ik zie dat de heer Stam nog een aanvullende vraag heeft.

De heer Stam: Dank u wel, voorzitter. Ik snap wel wat de heer Van Genderen zegt. Maar op het moment dat je vraagt aan inwoners van, wat vindt u belangrijk voor de stad, vraag je indirect, wat vind je dan niet belangrijk? En die punten moet je dan ook meenemen om te kijken van, hoe ga je bezuinigen? En daar heb ik wel een beetje vrees mee. Want als je aan mensen gaat vragen, wat vind ik allemaal belangrijk, dan krijg je een waslijst waar je u tegen zegt. En wat ik een beetje mis in dit stuk, hoe ga ik dit sturen? Omdat ik wat tegenstrijdigheid zie in de punten die er nu inzitten. Of dit moet een soort basisopzet zijn, die nog veel verder uitgebreid gaat worden.

De voorzitter: Uw vraag is van, hoe ga je al die gegevens sturen of is dit een basisopzet om verder te gaan?

De heer Van Genderen: Dank u wel, voorzitter. Er staat concept op, sowieso. Het is natuurlijk een ver uitgewerkt concept inmiddels, maar dit zijn wel de richtinggevende vragen. In die zin is het ondersteunend voor het gesprek. Zijn ze ook echt sturend, wat u vraagt.

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Ik ben wel positief gestemd over de aanpak, want het is natuurlijk wel gewoon heel belangrijk dat we de inwoners meenemen. En ik denk dat we al vrij snel de neiging hebben om dit soort dingen heel kwantitatief aan te pakken. Terwijl ik het idee heb dat dit ook wel wat meer normatief onderzoek is. En door gewoon in gesprek te gaan. En wat ik zelf heb gemerkt uit de stad, is ook dat doordat men natuurlijk weet dat er moeilijke tijden aankomen, dat mensen zich zorgen maken. En wat ik hoop en wat ik ook wel het proef dat wellicht de aanpak is, is om gewoon echt dat gesprek aan te gaan. Meer om ook gewoon een beetje feeling te krijgen, een terugkoppeling te geven. En inderdaad niet heel erg concreet van, waar ga jij schrappen? Maar laten we dat gesprek houden, omdat we het ook gewoon samen moeten doen. En wellicht de onzekerheden weg te halen, want dat is natuurlijk ook niet wat je wil creëren. Kan ik dat zo goed interpreteren?

Mevrouw Van Benschop: Ik denk dat dit een hele goede vertaling is van wat we beogen met deze aanpak.

De voorzitter: De heer Bootsman.

De heer Bootsman: Dank u wel, voorzitter. Ik heb heel goed geluisterd. En het voordeel daarvan is dat twee van mijn drie vragen al gesteld zijn door mevrouw Schnabel en de heer Gündogdu. Eigenlijk nog een korte vraag over de kenners van de stad. Daar zie je staan, de zorg. En daar krijg ik altijd een klein beetje de kriebels van als het alleen maar de zorg is. En ik vraag mezelf af of ook ervaringsdeskundigen en belangenbehartigers daarin en belangenorganisaties daarin betrokken worden?

De voorzitter: Wie kan ik...

De heer Van Genderen: Wij doen er in ieder geval alles aan om een zo breed mogelijke vertegenwoordiging uit de stad te vragen, ook vanuit de contacten die we heel breed in ons netwerk hebben als stad. U mag ervan uitgaan dat we ook naar die aspecten kijken.

De voorzitter: Ik kijk nog even naar degenen die nog niets hebben gevraagd of die nog iets te vragen hebben.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Niet echt een concrete vraag. Maar ik sluit juist graag bij mevrouw Pichel aan, dat wij positief hier tegenover staan en blij zijn ook met de reactie van de wethouder, die dat onderstreept.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Kolkiliç.

De heer Kolkiliç: Dank, voorzitter. Voorzitter, het is voor mij nog steeds niet duidelijk. Ik heb ook heel goed geluisterd. Ik hoorde sturing, richtinggevend, het gaat onderdeel uitmaken van besluitvorming. De wethouder participatie gaf zelf tijdens de laatste raad aan, zwaarwegend advies. Ik wil echt wel verduidelijking daarin, hoe zwaar gaat het advies meetellen? En is het een advies richting het college specifiek, die zwaar gaat meetellen? En ten tweede, als ik naar de opzet participatiebijeenkomst kijk, naar de vragen waar meerdere commissieleden en raadsleden ook net naar refereerden, dan wordt er niet gevraagd wat mensen denken of vinden, maar wat zij zouden willen als er minder geld is voor een programma. Waaronder geen betaalbare huur- en koopwoningen bouwen. Dat ze dat soort onderwerpen ter discussie stellen, dan staat momenteel echt het hele Politieke Akkoord ter discussie.

De voorzitter: Mevrouw Van Benschop.

Mevrouw Van Benschop: Ik kan me voorstellen dat niet voor iedereen, na de raad van voor de zomer, duidelijk is hoe we dit participatieproces hebben bedoeld en wat de weging daarvan is. Dat had ook even te maken met een bepaalde bijzondere gebeurtenis, waardoor de portefeuillehouder niet aanwezig kon zijn. Maar ik kan wat dat betreft denk ik de heer Kolkiliç geruststellen. Het is geen zwaarwegend advies. Het is echt, we raadplegen de stad om te horen hoe de stad zelf kijkt... De stad, de inwoners, de kenners van de stad, hoe zij zelf kijken naar de toekomst van Dordrecht. Waarbij we geen concrete maatregelen voorleggen. Ik wil dat echt nog een keer benadrukt hebben. Er wordt niet gevraagd, waar wilt u bezuinigen? Vindt u dat binnen de cultuursector het één of het ander wel dicht kan? Of vindt u dat... Dat soort vragen worden niet gesteld. Het gaat puur en alleen om, hoe kijkt die stad zelf naar de toekomst van de stad? Waar zien zij dat de uitdagingen liggen of waar leggen zij prioriteit? Nogmaals, dat is niet het enige wat we ophalen om tot een visie voor die stad te komen. Noem het een visie, noem het een vooruitblik. Een kader waarbinnen uiteindelijk besluiten moeten vallen. Het gaat erom dat we dat samenvoegen, al die input die er is. Die leg je natuurlijk ook niet helemaal blanco neer op tafel vervolgens in de weging van de raad, want er zijn eerdere besluiten genomen. Het is allemaal om tot een totaalpakket te kunnen komen, ook voor de raad, ook voor het college, om tot goede voorstellen te komen. En voor de raad om tot goede besluitvorming te komen, die ook meeneemt wat de visie van de stad is op de toekomst van Dordrecht. Geen concrete maatregelen. Het gaat echt om het gesprek.

De voorzitter: De heer Katif.

De heer Katif: Dank je wel, voorzitter, voor de gelegenheid. Ik heb nog een hele korte vraag. En het gaat namelijk over hoe het college om zou kunnen gaan met het mogelijke conflict, zeg ik, tussen de zogenaamde korte termijn prioriteit van de inwoners, want het is vaak wat is voor mij in op dit moment, en de langetermijnvisie van de gemeente. Daar zit een conflict, of je het wil of niet. Ik bedoel, inwoners hebben niet een strategie van tien of vijftien of twintig jaar. Ik bedoel, het is nu. Ik wil het nu gerealiseerd hebben. Het college zal ik maar zeggen, hoe gaan we daarmee om?

De voorzitter: De heer Van Genderen, mevrouw Van Benschop, wie van de twee? De heer Van Genderen, zie ik.

De heer Van Genderen: Ik voel wat u zegt, heel nadrukkelijk. Ik denk alleen dat we inwoners niet moeten onderschatten. Het gaat vooral echt om de kwalitatieve duiding die wij in het gesprek ook willen gaan ophalen.

De heer Katif: Voorzitter, dat doe ik niet, want ik vind, u legt mij een aantal woorden in de mond die ik helemaal niet gezegd heb. Wat ik probeer te zeggen is dan, stel je nou eens inderdaad voor, mogelijk zei ik, een conflict dat mogelijk tussen de korte termijn gedachte die... Ik ben een consument. Eigenlijk je consumeert op de dag, week, maand, jaar, whatever. En wij als gemeente hebben een iets langere visie voor deze stad. En daar is wel een dergelijk conflict tussen de twee gedachtes. En ik zou graag willen weten hoe men daarmee omgaat.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Katif. U maakt een stelling, dat er mogelijk een conflict zou kunnen zijn tussen de lange en korte termijn. En daar probeert de heer Van Genderen antwoord op te geven.

De heer Van Genderen: Dank u wel, voorzitter. Ik voel inderdaad ook die tegenstelling wel. Wat we ophalen, is hoe de inwoner denkt. En uiteindelijk de weging hoe we dat gaan inpassen in de lange termijn plannen, dat komt hier weer op deze tafel. En natuurlijk ga je in die gesprekken ook wel luisteren en sturen van, hoe denkt u ook op langere termijn? Dat is juist ook denk ik de kracht van de aanpak die we proberen neer te leggen, dat we ook proberen echt door te prikken op hoe die inwoner op langere termijn kijkt. Het gevaar blijft aanwezig van dat conflict.

De voorzitter: Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom-Vos: Dank u wel. Nog even een verdiepende vraag voor de wethouder, zodat ik even kan checken dat ik het goed begrepen heb. De wethouder zei net van, wij gaan niet vragen om concrete maatregelen of bezuinigingen, maar om de toekomst van de stad. Gebeurt dat zowel in fase 1 als in fase 2, of hebben we het dan alleen over fase 1?

Mevrouw Van Benschop: Duidelijke vraag. Dank u. We hebben het hier echt nadrukkelijk over fase 1. Hier gaan we ophalen, waardoor we hopelijk in december een volledig beeld kunnen neerleggen van wat we hebben opgehaald in de raad. Waarna de raad het besluit neemt van, hoe vertalen we dat in grotere brokken naar, hoe zien we dan die bezuinigingsopgave voor ons? Ook de totaalopgave, hoe groot moet die exact zijn? Om vervolgens in fase 2 pas echt richting maatregelen te gaan.

De voorzitter: De heer Stam.

De heer Stam: Dank u wel, voorzitter. Ik ben toch nog steeds even zoekende. Want we gaan dan in die eerste fase aan die deelnemers vragen, hoe ziet u de toekomst van de stad? Maar de basisvraag blijft toch aan die bewoners van, wij moeten als gemeente fors bezuinigen en hoe kijkt u dan naar die stad? Want anders ga je echt een conflict creëren.

De voorzitter: De heer Van Genderen.

De heer Stam: Of zie ik dat verkeerd? Ik bedoel, want als we naar maatschappelijke organisaties gaan, ik zou van cultuur zijn, dan zou ik zeggen, hoe ziet u de toekomst,

veel meer cultuur. Sport. Hoe ziet u sport? Veel meer sport en veel meer geld investeren. Je begint toch met je basisvraag van, de gemeente moet dertig miljoen bezuinigen?

De voorzitter: De heer Van Genderen. Ik vraag me ook af of dat een vraag is of een stelling. Maar de heer Van Genderen kan er vast goed antwoord op geven.

De heer Van Genderen: Dank u, voorzitter. Natuurlijk is je startpunt dat we een stukje schaarste tegemoet gaan. In die schaarste gaan wij positief uitvragen wat voor de toekomst, waarin schaarste een rol gaat spelen, belangrijk blijft? Daarin prioriteer je op een positieve manier. En de volgende fase, fase 2, is inderdaad van, hoe gaan we dat dan aanpakken? Maar in die eerste fase ga je, gegeven het feit dat we inderdaad naar een situatie van schaarste toe gaan, kijken wat inwoners, wat die kenners van de stad voor de toekomst van de stad belangrijk vinden, wat overeind moet blijven, tenminste. Op basis van die mindere financiële middelen. Waarbij we ook de keuze voorleggen, wilt u minder of wilt u hetzelfde, maar meer geld? Dat is natuurlijk ook nog een optie.

De voorzitter: Mijnheer Kolkiliç.

De heer Kolkiliç: Dank, voorzitter. Voorzitter, bijlage 8 verkenning instrument burgerbegroting. Daarin wordt aangegeven bij punt 1, beslissend of adviserend. En dan model Parijs. Ik zou graag daar verduidelijking in willen. En bij, even kijken, belangrijke randvoorwaarden wordt er gerefereerd naar het initiatiefvoorstel Eerste Dordtse burgerberaad van ChristenUnie/SGP, die volgens mij niet door de raad heen is gekomen. Daar hebben we het ook over burgerbegroting. Wat is de reden dat dit stuk ook is toegevoegd?

De voorzitter: Mevrouw Van Benschop.

Mevrouw Van Benschop: Ik denk dat het wel goed is om hier nog heel even het onderscheid te maken. Dit is technische informatie die u heeft gekregen. Dit gaat nadrukkelijk niet over een burgerbegroting. Dat is de kennissessie van 17 september, waar de raad ons om technische informatie heeft gevraagd. Die hebben we toegestuurd. En dat wordt in die kennissessie besproken. Dit is niet een burgerbegroting. Dit is een dialoog met de stad, om de raad uiteindelijk tot een Kadernota 2026 te kunnen laten komen. Ik denk wel dat het belangrijk is om dat onderscheid even te maken. Dit is geen burgerbegroting.

De voorzitter: Wie nog prangende vragen? De heer Gündogdu.

De heer Gündogdu: Voorzitter, om het toch even nog beter te begrijpen. Even hypothese. Collega's zitten in de commissie hiernaast over het Mobiliteitsplan te praten. Dat komt binnenkort richting de gemeenteraad. Wethouder Van der Linden zegt, ik heb daar geen geld voor. Maar de visie voor in ieder geval de komende vijftien jaar, die zouden we wel moeten vastleggen. Ik kan me zo voorstellen dat dan in het gesprek met de stad ook visie, heel abstract over de mobiliteit wordt gesproken. Zou dan de hypothese dat wellicht er signalen vanuit de stad komen, we hebben er geen geld voor? Ten tweede, het heeft een scoop na vijftien jaar. Het is misschien nog niet helemaal belangrijk. En we moeten bezuinigen. Laten we daar maar de kritische vraag stellen of dat überhaupt doorgang zou moeten vinden of niet. Terwijl hier de raad met elkaar aan het bediscussiëren is of we dit plan moeten vastleggen of niet. Is dat het niveau wat straks het gesprek zal worden?

De voorzitter: Mevrouw Van Benschop.

Mevrouw Van Benschop: Voorzitter, om hem dan maar helemaal concreet te maken. Het gesprek zal gaan over, hoe belangrijk vindt u mobiliteit in de toekomst van onze stad? Dat is het niveau van gesprek wat je gaat voeren. Heeft u daar beeld bij van hoe u dat prioriteert voor de toekomst van de stad? We gaan niet vragen aan inwoners, zullen we dan alle ambities die er liggen voor mobiliteit schrappen? Die weging, nogmaals, vindt plaats hier. Niet in de stad. Het is alleen het ophalen van, hoe prioriteert de stad alle onderwerpen die we aan deze tafel bespreken? En ik denk dat het goed is om nog een keer te benadrukken... Want misschien was dat net niet helemaal het antwoord op de vraag die gesteld werd, weet ik niet, maar dat schoot me net te binnen. Er werd ook een vraag gesteld over fase 2. Die fase 2 gaat over concrete maatregelen en hoe dat proces in te richten. Is echt nog nadrukkelijk onderwerp van gesprek. Dat is niet iets wat we hebben vastgelegd. Dat is niet iets waarvan we al een voorstel hebben. Daar kan ook de raad... Uiteindelijk is het voor de raad van belang, voor het college, maar ook zeker voor de raad om te weten van, hoe komen we tot die concrete maatregelen? Dat gesprek gaat nog gevoerd worden. Dat ligt absoluut niet vast.

De voorzitter: Ik kijk nog even een keer rond of er nog prangende vragen zijn. Want dan wilde ik deze sessie afsluiten. Het is zeker niet de laatste sessie die we hebben. We hoeven ook nog niks te beslissen. De vraag is nog wel of u nog wat wil meegeven aan de commissie van 17 september? Zijn er wensen om op die kennissessie nog meer bijlagen te krijgen, zoals we die nu al toegevoegd hebben gekregen? De heer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Ik zou het voorstel willen doen om dit stuk oordeelsvormend te agenderen. En ik zou daar eigenlijk ook een politieke vraag aan toe willen voegen.

De voorzitter: Moet ik heel even over nadenken nu, hardop nadenkend. Sorry, maar dat was niet de bedoeling van deze commissie. Deze commissie was puur informatief en vragen stellen over hoe het participatieproces over de ombuigingen tot stand komt. Daarnaast komen er nog meer. In ieder geval 17 september vragen we om... Ik zie niet zo goed hoe we nu dit stuk, wat helemaal niet af is, om daar met een politieke vraag een oordeelsvormende sessie... Het is nog niet af.

De heer Den Heijer: Dat is een kwestie van planning inderdaad. Daar kunnen we rekening mee houden. Waar het om gaat, is dat het budgetrecht en de ombuigingsopgaven ongelooflijk van groot belang zijn. Met name de aankomende periode. En ik in deze sessie eerlijk gezegd bijna net zoveel oordeelsvormende vragen heb gehoord als technische vragen. En om die reden lijkt me het verstandig om ook een oordeelsvormende bespreking te doen. En ik zou eigenlijk bij mijn collega's willen toetsen of die ook op die manier zo daarnaar kijken en of we dat kunnen gaan inplannen.

De voorzitter: Ik kijk even rond. Maar ik probeer ook nog steeds duidelijk te maken dat dit totaal een eerste onderdeel is van een sessie, die ook nog op 17 september gaat plaatsvinden. En ik denk dat het verstandig is om pas daarna te kijken hoe we dit gaan afronden. De heer Bootsman.

De heer Bootsman: Ik dacht, misschien kan ik de heer Den Heijer daarmee helpen. Nu zie ik een oordeelsvormende sessie inderdaad nog niet zitten, want, zoals de voorzitter zegt, dat stuk is nog niet af. We zijn er nog niet mee klaar. Is het niet verstandiger om te wachten tot na 17 september? Dat je het pakketje compleet hebt. En dat je dan kan besluiten, ik wil misschien een oordeelsvormende sessie, als de heer Den Heijer zijnde.

Mevrouw Van Benschop: Voorzitter, zou ik, geheel niet zoals het hoort, toch even toelichting mogen geven?

De voorzitter: Zeker.

Mevrouw Van Benschop: Dank u wel. Er wordt hier gesproken over iets wat nog niet af is. Maar ik wil echt even die splitsing maken. Dit gaat over de eerste fase, het gesprek met de stad. De kennissessie van 17 september gaat over het totale participatietraject. Dit is niet een stuk wat niet af is en waar nog een besluit op genomen moet worden. Dit is eigenlijk informatie die we geleverd hebben, nadat de raad daarom gevraagd heeft. En begrijp ik ook, gezien alles wat er ontstaan is rondom dit proces. Maar er ligt geen vraag voor, in de zin van geen besluit. Ik kan me wel voorstellen dat er raadsleden zijn die zeggen, wij hebben nog suggesties, opmerkingen, noem het. We zouden ook kunnen kijken of we die nog mee kunnen nemen. Mocht het echt tot een oordeelsvormende sessie komen, we hebben afgesproken met de raad dat we in december met het totaalpakket komen. Als we dit nog oordeelsvormend moeten agenderen, wordt het wel heel krap om überhaupt de participatie te kunnen doen om in december nog met een pakket te kunnen komen. De vraag is of er nu iets voorligt, concreet, wat we vandaag hebben besproken wat oordeelsvormend zou moeten zijn, of dat het nu gaat over die kennissessie?

De voorzitter: Duidelijk. De heer Stam.

De heer Stam: Dank u wel, voorzitter. Dit zo horende, kan ik me best wel vinden in hetgeen de heer Den Heijer heeft gezegd. Want oordeel vraag je over iets, of je er mee eens bent of niet. En zoals het er nu uitziet, ben ik het er nog niet mee eens.

De voorzitter: Mag ik u vragen, eens met wat?

De heer Stam: Zoals een stuk nu voorligt. Er is nog geen compleet verhaal. Het wordt nog afgerond. Alleen de insteek, zoals die er nu is, vind ik nog niet oké. En daar heb je een oordeelsvormende sessie voor nodig om dat te kunnen aangeven. Maar ik snap de wethouder ook wel als hij zegt van, maar als je dat allemaal gaat doen, dan haal je waarschijnlijk december niet. Maar ik ben bang als we het op deze manier doorzetten en afmaken dat het niet goed komt. Wat dat betreft, maak ik een keus. En dan zeg ik, dan zou ik hem ook wel oordeelsvormend willen bespreken.

De voorzitter: De heer Kolkiliç.

De heer Kolkiliç: Voorzitter, ik sluit me aan bij de heer Den Heijer en de heer Stam.

De voorzitter: Ik zie ook mensen nee knikken.

De heer Katif: Ik voel bij de heer Stam en de heer Den Heijer, er is een gevoel. En ik snap ook de wethouder heel goed. Maar je zegt, we zijn nu bezig met de eerste fase. Je kan de eerste fase ook in een oordeelsvormende sessie uiteindelijk neerleggen. En waarom eigenlijk ook niet? Want ik heb het bezwaar, behalve dat u dat zegt, wij zijn waarschijnlijk te laat. Dat is wat ik hoor.

De voorzitter: Dan wordt het heel krap. Er wordt ook gezegd, niet te laat.

De heer Katif: Laat of krap, whatever. Wat u ook wil. Maar ik denk dat een oordeelsvormende sessie geen kwaad kan.

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Ik heb bijna het idee dat we zo meteen gewoon vingers moeten laten zien. Maar zoals ik het me kan herinneren, ook in de laatste raad, heeft de raad natuurlijk ook gevraagd aan het college, kom met een voorstel voor die ombuigingen. Laat ons wat zien, waar wij dan wat van kunnen vinden. Daar is dit, zoals ik het begrijp, een onderdeel van. Dat zou ook mijn voorkeur genieten, om echt gewoon even het eindvoorstel af te wachten. Want dat is ook waar we om hebben gevraagd. Maar als we een beetje vingertjes gaan tellen, dan denk ik dat het een minderheid is. Maar dat laat ik aan de voorzitter over.

De voorzitter: Ik wil even vragen, is er een politieke vraag die mogelijk gesteld kan worden en dat we kunnen kijken of die ook mogelijk pas in behandeling kan worden genomen na nog de commissie van 17 september, zodat er misschien nog meer verduidelijkt is over hoe het hele participatieproces kan plaatsvinden? Ik wil eerst even de politieke vraag op tafel hebben.

De heer Den Heijer: Mag ik het woord, voorzitter?

De voorzitter: Sorry. De heer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Dank u. Ik denk dat het ook goed is om even in het midden te leggen waar precies de zorg zit en waar ook het punt zit waar we dan met elkaar de discussie over kunnen voeren, wat ons betreft. Want er worden erg veel inspanningen verricht en ook middelen voorzien voor een plan of voor een aanpak, waar wat ons betreft ook de waarden en de weging van zo'n advies...

Hoe kijken we daar uiteindelijk als eindresultaat als raad daarnaar, hoe wegen we dat? Hoe krijgen we dat ook uitlegbaar naar inwoners? En daar hebben wij nog ook politiek gewoon vragen over. Mijn politieke vraag zou ook zijn van, in hoeverre staan de inspanningen en middelen in verhouding tot de waarde en de weging die we als raad daaraan kunnen toekennen? En hoe het college daar ook de waarde aan toekent. Dat het belangrijk is om dat aan de voorkant scherp te hebben, omdat bijvoorbeeld mensen die ook deelnemen aan deze participatiesessie misschien later op basis van andere informatie of meer informatie ook weer spijt kunnen krijgen van hetgeen wat ze ingevuld hebben. En als je vervolgens duidelijk maakt wat je dan concreet in de stellingen... Hier worden levendige binnenstad, economie, cultuur en evenementen in één stelling al op één hoop gegooid. Dat is helemaal niet hetzelfde. Daar hebben wij zorgen over. En de vraag is even of je dat nu vooraf met elkaar kunt voorkomen door met elkaar het politieke gesprek daarover te voeren of dat je het nu laat gebeuren. En dat we het achteraf voeren. En wat is de weging en de waarde die we dan toekennen aan de stem van onze eigen inwoners? En daar heb ik dan persoonlijk moeite mee.

De voorzitter: Het is helder. Ik vraag me af of we dan op een... Ik mag niks zeggen. Mevrouw Van Benschop heeft hier een woord nog over?

Mevrouw Van Benschop: Het is uiteindelijk natuurlijk aan de raad of er nog oordeelsvormend over gesproken moet worden of niet. Ik wil daar alleen nog eventjes wel bij uitleggen dat we een planning hebben afgesproken met de raad. Dat heeft ook geresulteerd in dat er uitnodigingen verstuurd zijn, dat er data zijn geprikt voor deze

sessies. Dat we met dit besluit, tenzij we die oordeelsvormende sessie op 17 september kunnen doen in plaats van de kennissessie, ook de participatiesessies met de stad moeten afzeggen. Dat is geen ramp. Als de raad daartoe besluit, dan doen we dat. Maar ik wil wel dat die informatie in ieder geval bekend is, omdat die uitnodigingen verstuurd zijn naar aanleiding van de afspraak die we hebben gemaakt in de raad over de planning. Dat kan, maar dan wil ik dat wel in ieder geval op tafel hebben. We moeten op 17 september die oordeelsvormende sessie hebben. En als dat niet kan, dan gaan we wat er nu in gang is gezet in ieder geval afzeggen, want we gaan het niet halen.

De voorzitter: Mevrouw Schnabel wilde nog iets zeggen.

Mevrouw Schnabel: Eigenlijk zegt de wethouder al wat ik wilde vragen. Want ik vroeg me af inderdaad, je hebt al die mensen uitgenodigd, je hebt gezegd, we willen graag met jullie in gesprek gaan. En dan vervolgens zeg je, sorry, we zijn er toch nog niet uit. Als we het hebben over een onbetrouwbare overheid, dan lijkt me dat wel echt iets om je zorgen over te maken.

De voorzitter: Helder.

Mevrouw Pichel: Mag ik een verduidelijkende vraag stellen, op wat de wethouder zei.

De voorzitter: Zeker.

Mevrouw Pichel: Want ik hoor de wethouder een paar keer al zeggen, december, om daar met de resultaat te komen. Want ik dacht dat dat moeilijk haalbaar was. Maar begrijp ik hieruit dat dat nu toch qua berekening een haalbare termijn is?

De voorzitter: Mevrouw Van Benschop.

Mevrouw Van Benschop: Het punt is dat we eerder al, ver voor de zomer, een planning hebben afgesproken. Daar staat in december. Met als gevolg dat wij, vanuit wat er toen afgesproken is, zijn gaan plannen om in december ook daadwerkelijk dit op te kunnen leveren. En dat betekent dat de uitnodigingen aan de inwoners die we willen horen in dit verhaal verstuurd zijn. En dat deze sessies gepland staan, die participatiesessies. Alleen als we 17 september, want die datum staat voor de kennissessie, kunnen gebruiken voor de oordeelsvorming van dit deel, dan zouden we die sessies met de inwoners mogelijk gewoon door kunnen laten gaan. Als we dat over 25 september heen tillen, want 25 september staat de eerste sessie gepland, dan zullen we die moeten afzeggen. Waarbij het ook lastig gaat worden om december te halen.

De voorzitter: U houdt vast aan de oordeelsvormende sessie, met de politieke vraag. Dan wil ik toch handjes omhoog. We zitten met tien partijen aan tafel. En dan wil ik graag per partij een handje zien. Wie is er voor de oordeelsvormende sessie? Eén, twee drie, vier. En we zijn met zijn tien. Dat zijn zes die voort willen gaan, zoals we het nu hebben voorgesteld. U heeft uw best gedaan. Dan wil ik deze sessie nu afsluiten, met een vervolg op 17 september. Als u nog wat mee wil geven aan de commissie dan, u heeft nu allerlei bijlagen gekregen, maar u wil toch nog iets anders, heren, u wil toch nog iets anders op 17 september toegevoegd hebben, dan horen wij dat graag. Dank voor uw aanwezigheid. Vergeet u niet uw eigen spulletjes mee te nemen en de spulletjes naar de pantry mee te nemen. Dank u wel.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 24 september 2024.

De griffier,

De voorzitter,

A.E.T. Wepster

P.A.C.M. van der Velden